

VERSLAG

OVER HET

bestuur & den toestand der zaken

VAN DE

STAD TURNHOUT

door het Collegie van Burgemeester en Schepenen
aan den Gemeente-Raad
in zijne zitting van 5 October 1891 voorgedragen.

TURNHOUT

BOEK- EN STEENDRUKKERIJ JOSEPH SPLICHAU

UITGEVER

MIJNE HEEREN,

*In uitvoering van het artikel 70 der gemeentewet,
hebben wij de eer UEd. verslag voor te leggen over het
bestuur en den toestand onzer stadszaken, gedurende het
dienstjaar 1890-1891.*

TITEL I.

STAAT DER BEVOLKING.

Onze bevolking groeit immer aan. Bij de laatste volkstelling, verricht op 31 December 1890, is er bestatigd dat deze beliep tot 18747 inwoners, verdeeld in 9080 mannen en 9667 vrouwen.

Zij vormden 3738 huisgezinnen.

Wij deelen hier eenige statistische opgaven mede over den staat onzer bevolking, zooals dezelve door de agenten-opnemers werden voorgebracht :

Kloostergemeenten. — Model J.

VOLGNUMMER	BENAMINGEN	DOEL	MANNEN		TOTAAL	VROUWEN		TOTAAL
			van belgischen oorsprong	van vreemden oorsprong		van belgischen oorsprong	van vreemden oorsprong	
1	Paters Jesuïeten	Onderwijsgesvend en priesterambt	26	4	30			
2	Mariëcollen van den H. Franciscus.	Herbergzaamheid				8	1	9
3	Gasthuiszusters (van den H. Augustinus).	Herbergzaamheid				18	1	19
4	Franciscaneressen.	Uitsluitend zieken dienst				1	7	8
5	Zusters van het H. Graf.	Onderwijsgesvend en beschouwend leven				40	7	47
6	Mariëcollen van den H. Franciscus.	Onderwijsgesvend				6	—	6
7	Clarissen-Colletten.	Beschouwend leven.				24	2	26
Algemeene totalen			26	4	30	97	18	115

Feitelijke bevolking. — Model N.
Opgave van het getal opgenomen tegenwoordig zijnde personen, hetzij al of niet hun gewoon verblijf alhier hebbende.

A. Personen hun gewoon verblijf in het huis zelve hebbende waar zij opgenomen werden en aldaar als aanwezig op een huizegenzshulleijn ingeschreven.	Hun gewoon verblijf in de gemeente hebbende		B. Personen die zich tijdelijk of kortstondig in het huis bevinden waar zij opgenomen werden en die aldaar op een bijzonder bulleijn werden ingeschreven.		Hun gewoon verblijf in een andere Belgische gemeente hebbende.		Hun gewoon verblijf in het buitenland hebbende.		ALGEMEENE OPGAVE			
	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG
8881 9508	18152	9	2	63	46	109	8	8	16	73	54	127
Pedragen												

Verdeeling der inwoners volgens hunnen burgerlijken stand en den graad hunner ontwikkeling,
in verband met hunnen ouderdom. — Model P.

GEBORTEJAAREN	BURGERLIJKEN STAND												GRAAD DER ONTWIKKELING						
	GETAL INWONERS			ONGEHUWDEN			GEHUWDEN			WEDUWEN-NAAMS			ECHTELIJKE GESCHIEDEN			Kunnende lezen en schrijven		Kunnende noch lezen noch schrijven	
	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	
In 1795 of vroeger geboren	11	13	1	1	4	1	2	1	3	8	8	16	5	1	4	6	7	13	
Van 1796 tot en met 1805.	124	130	24	18	31	49	42	10	52	64	98	162	63	53	116	61	86	147	
Van 1806 tot en met 1815.	346	460	806	41	95	136	224	171	395	81	194	275	182	191	373	152	269	433	
Van 1816 tot en met 1825.	528	717	1245	66	179	245	388	319	737	74	189	263	318	359	677	210	358	568	
Van 1826 tot en met 1835.	738	888	1626	98	219	317	583	557	1140	57	142	169	494	436	930	244	452	696	
Van 1836 tot en met 1845.	893	985	1878	164	267	431	701	665	1366	28	53	81	617	577	1194	276	408	684	
Van 1846 tot en met 1855.	1194	1308	2502	468	518	986	714	776	1490	12	14	26	814	794	1638	350	514	864	
Van 1856 tot en met 1865.	1796	1793	3589	1663	1557	3220	130	234	364	3	2	5	1219	1182	2401	577	611	1188	
Van 1866 tot en met 1875.	2153	2073	4226	2153	2075	4228							1082	931	2013	1071	1144	2215	
Van 1876 tot en met 1885.	1207	1288	2589	1207	1288	2585										1297	1288	2585	
Van 1886 tot en met 1890.																			
Algemeene opgave	9080	9667	18747	5069	6334	12203	2784	2763	5547	327	670	997	4824	4530	9354	4256	5137	9393	

Van rechtswege bevolking. — Model O.

Opgave der (aan- en afwezige) opgenomen personen die hun gewoon
verblijf alhier hebben.

	MANNEN			VROUWEN			BEDRAG		
	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG
A. Personen in het huis aanwezig waar zij hun gewoon verblijf hebben en waar het hulleijf ingevuld werd van het huizezin waartoe zij behooren.	8884	9508	18432						
B. Kortstondig uit dat huis afwezige personen, maar die zich binnen de gemeente zelve bevinden	2		2						
C. Kortstondig uit het huis afwezige personen die zich binnen eene andere belgische gemeente bevinden	189	95	284						
D. Kortstondig uit het huis afwezige personen die zich buitenlands bevinden	5	4	9						
Opgave van het getal in de gemeente aanwezige personen	8886	9508	18454						
Algemeene opgave	9080	9667	18747						

Van rechtswege bevolking. — Model Q.

Opgave van het getal der in 1889 of 1890 geboren kinderen.

IN 1889 GEBOREN KINDEREN			IN 1890 GEBOREN KINDEREN		
MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG
270	252	522	288	320	608

Indeeling der inwoners volgens de nationale talen die zij kunnen spreken. — Model R.

	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG
1. Personen sprekende :			
a. Alleen fransch	37	14	51
b. Alleen vlaamsch.	8151	8872	17023
c. Alleen duitsch.	—	—	—
d. Fransch en vlaamsch	832	762	1594
e. Fransch en duitsch	12	1	13
f. Vlaamsch en duitsch	1	9	10
g. Fransch, vlaamsch en Duitsch	47	9	56
2. Personen sprekende geene dezer drie talen :			
Algemeene opgave	9080	9667	18747

Opgave der beroepen, ambten en standen.
Model T.

	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG
I. Getal aangegeven nijverheidsberoepen			
Meesters	493	155	648
Technische bedienden	2	—	2
Toezichters.	62	13	57
Gasten	3096	2436	5532
Bedrag	3653	2604	6257
II. Getal aangegeven beroepen buiten de nijverheid, ambten of standen	2249	1537	3786
Algemeene Opgave	5902	4141	10043
Getal der zonder beroep, ambt of winstgevend stand aangegeven personen	3130	5572	9002

Indeeling der inwoners volgens het land hunner nationaliteit. — Model V.

LAND DER NATIONALITEIT	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	HERHALING					
				LANDEN	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG		
1 ^o België									
Nederland	7	10	17		8615	9169	17784		
Pruisen		1	1		442	478	920		
Beieren	2		2						
Koninkrijk Saksen.									
Wurtemberg									
Duitschland					10	13	23		
Baden									
Elzas-Lorrenen	1	1	2						
Andere landen van Duitschland									
2 ^o Vreemde landen nabij België									
Groot-Hertogdom Luxemburg					4	6	10		
Frankrijk					6	6	12		
Engeland									
Schotland.					1		1		
Ierland.	1		1						
Britsche eilanden									
3 ^o Andere vreemde landen.									
(Noorwegen									
Bohemen (Oostenrijk)					1	1	2		
Vereenigde-Staten (Noord-Amerika)					1	1	2		
Algemeene opgave	9080	9067	18747						

Indeeling der inwoners volgens hunne geboorteplaats. — Model U.

GEBORTEPLAATS	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG	HERHALING			
				LANDEN	MANNEN	VROUWEN	BEDRAG
1. België.							
De gemeente zelve zedel van het gewoon verblijf	7074	7222	14296		8700	9324	18114
Eene andere Belgische gemeente.	1716	2102	3818		200	315	575
Nederland							
Pruisen.	7	11	18				
Beieren.		2	2				
Koninkrijk Saksen	2		2				
Wurtemberg							
Baden		1	1		10	15	25
Elzas-Lorrenen							
Andere landen van Duitschland	1	1	2				
Groot-Hertogdom Luxemburg.							
Frankrijk					5	10	15
Engeland					12	10	22
Schotland							
Ierland	1		1		1	1	2
Britsche eilanden							
2. Vreemde landen nabij België							
Groot-Hertogdom Luxemburg.							
Frankrijk							
Engeland							
Schotland							
Ierland							
Britsche eilanden	1		1		1	1	2
3. Andere vreemde landen.							
(Noorwegen							
Bohemen (Oostenrijk)							
Argentinische republiek (Amerika)					1	2	3
Algemeene opgave	9080	9067	18747				

Van 18268 inwoners die onze stad telde op 31 December 1889, was zij op hetzelfde tijdstip in 1890, volgens de registers der bevolking geklommen tot 18434, verdeeld in 9024 mannen en 9410 vrouwen.

Burgerlijke Stand.

GEBOORTEN, OVERLIJDENS, HUWELIJKEN, ECHT-
SCHEIDINGEN,
ERKENNING EN WETTIGING VAN KINDEREN.

Alle inlichtingen deswegens zijn vervat in de omstandige tabellen die wij hier laten volgen.

Met eene vergelijking daar te stellen tusschen de jaren 1889 en 1890, wordt het UEd. vergemakkelijkt den staat der bevolking en de beweging van den burgerlijken stand in grond na te gaan.

Indeeling der inwoners volgens het land hunner nationaliteit in verband met hun geboorteland. — Model W.

GESLACHT	GETAL INWONERS van BELGISCHE NATIONALITEIT		GETAL INWONERS van VREEMDE NATIONALITEIT		ALGEMEENE OPGAVE
	in België geboren	in het buitenland geboren	in België geboren	in het buitenland geboren	
MANNEN	8505	21	201	263	9080
VROUWEN	9032	153	285	197	9667
Bedragen	17627	174	486	460	18747

Van de sterfgevallen in 1890 telt men er :

	MANNEL.	VROUWEL.
Onder 1 jaar	49	59
Van 1 tot 7 jaren	13	18
Van 7 tot 15 „	2	1
Van 15 tot 21 „	5	2
Van 21 tot 50 „	25	27
Boven de 50 „	75	70
	<hr/>	<hr/>
	169	177

Totaal 346

Overleden in Januari	40
„ „ Februari	28
„ „ Maart	40
„ „ April	24
„ „ Mei	26
„ „ Juni	21
„ „ Juli	24
„ „ Augustus	25
„ „ September	27
„ „ October	26
„ „ November	27
„ „ December	38

Totaal 346

JAREN		GETAL	
1890	1889	MANNELIJKE	GEBORREN
332	331	VROUWELIJKE	
353	307		
685	638		TOTAAL
169	154	MANNELIJKE	GETAL
177	175	VROUWELIJKE	STERFGE- VALLEN
346	329		TOTAAL
00	00		Meerder gestorven dan geboren
339	309		Meerdergeboren dan gestorven
17	9	MANNELIJKE	GETAL
60	9	VROUWELIJKE	DOOD GEROMEN in de geboorten en sterfgevallen niet begrepen
93	18		TOTAAL
AANNEMINGEN			
In 1890 zijn hier ter stede 9 personen overleden die geen deel van de bevolking makten, terwijl er 8 die hier woonachtig waren, elders overleden zijn. Tusschen de 685 geboorten zijn er 50 onwettige kinderen, waarvan 15 mannelijke en 5 vrouwelijke.			

Volgens opgaaf zijn er gestorven in 1890 tengevolge van :

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Aangeboren krachteloosheid.	3	4
Kroep.	3	3
Typhuskoorts.	0	2
Kinderbedziekte		4
Longtering	14	10
Luchtpijpontsteking, longontsteking, fleuris en acute ziekte der ademhalingswerktuigen. 52		45
Hartziekten	16	25
Darmontsteking, buikloop	23	25
Ongevallen	5	0
Zelfmoord	0	1
Onbekend	1	1
Andere ziekten.	52	57
	<u>169</u>	<u>177</u>
Overeenkomend getal	346	

HUWELIJKEN.

Ouderdom der gehuwden.

	MANNELIJKE	VROUWELIJKE
Beneden de 18 jaren	0	3
Van 18 tot beneden 21 jaren.	17	36
» 21 » » 25 »	48	40
» 25 » » 30 »	32	29
Van 30 tot beneden 35 jaren.	12	4
» 35 » » 50 »	10	10
» 50 ten minste.	4	1
	<u>123</u>	<u>123</u>
Getal huwelijken 123	Totaal 246	

ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

	MANNELIJK	VROUWELIJK
Erkend in de huwelijksakte.	7	4
	Totaal 11	

VERANDERING VAN WONING.

De personen die van 1 januari tot en met 31 december 1890 onze stad of haren buitenkring kwamen bewonen, worden onderverdeeld als volgt :

Van andere gemeenten van het rijk : 248 mannen, 254 vrouwen.		
Van buiten 's lands :		
Uit Holland.	16	11
Frankrijk.	4	0
	<u>208</u>	<u>265</u>
	533	

Zijn van hier vertrokken :

Naar andere gemeenten van het rijk : 317 mannen, 365 vrouwen.		
» » koninkrijken en landen :		
» Holland.	15	10
» Frankrijk	2	0
	<u>334</u>	<u>375</u>
	709	

Zoodat er 66 mannen en 110 vrouwen meerder zijn vertrokken dan komen wonen.

REGISTERS DER BEVOLKING.

De nieuwe registers van bevolking zijn bij aanbesteding geleverd door het huis Jos. Splichal, ter stede, voor de som van 299 franken.

INBURGERING.

Twee verklaringen tot het bekomen der hoedanigheid van Belg, overeenkomstig artikel 9 van het burgerlijk wetboek, zijn ter Secretarij gedaan sedert ons laatste verslag.

Wij ontvingen ook twee verklaringen van keuze der nationaliteit door minderjarige, mits toestemming van de moeder-weduwe der eene, en van den vader der andere, dit in uitvoering van artikel 1 der wet van 16 juli 1889.

Ook werd voor ons de verklaring gedaan tot aanneming der gewone inburgering, die aan eene onzer ingezetenen werd verleend bij wetgevende akte van 25 maart 1891.

Registers van den Burgerlijken Stand.

Deze worden met de meeste zorg en ordelijk gehouden.

De sociëteit St. Jan Francis Regis ontving dit jaar 52 uittreksels.

TITEL II

GEMEENTE-BESTUUR

Gemeente-Raad.

Op Zondag, 19 October 1890, had er volgens de verordende kieswetten alhier eene gemeente-kiezing plaats tot vernieuwing der grootste helft der leden in den Gemeente-Raad.

Er waren twee oningevulde plaatsen, doordien de heer Hoefnagels, J. A. C., zijn ontslag had gegeven, en de heer Hombrouck, Ch., uit rede van ouderdom en ziekelijken toestand niet meer optrad.

Bij den strijd werden tot leden van den Gemeente-Raad uitgeroepen :

Voor den binnenkring :

De heeren Amsens, G.,	met 534 stemmen.
Hendrickx, H., aftr. lid,	met 560 „
Marynen, J., id.	met 555 „
Straelen, J. B., id.	met 559 „
Van Alsenoy, L.,	met 594 „
Van Hal, V., id.	met 605 „

Voor den buitenkring :

De heeren Goelen, Ad.,	met 538 stemmen.	} aftred. leden.
Wouters, J., B.,	met 546 „	

Hun mandaat zal met 31 December 1896 ten einde loopen.

De Raad hield in 1890 achttien zittingen.

Den 27 Januari 1891 heeft de cedaflegging en aanstelling der nieuwe en herkozene Raadsleden plaats gehad, en is de Raad, sedert jaren onvolledig, tot heden zonder vacatuur.

Collegie van Burgemeester en Schepenen.

Bij koninklijk besluit van 22 Januari 1891 is de heer Dierckx, P. J. M. A., tot Burgemeester der stad hernoemd,

vermits, bij het vervullen van het mandaat van den heer Hoefnagels, zijne bevoegdheid als dusdanige met 31 December verleden ten einde was gelooopen.

In Raadzitting van 27 Januari 1891 is de heer V. Van Hal, aftredende Schepen en herkozen Raadslid, tot Schepen der stad herbenoemd, en werd er onmiddellijk tot de cedaflegging en aanstelling in deze bediening overgegaan.

Hij blijft met den Burgerlijken Stand en met het Geldwezen gelast.

Op 5 Februari dezes jaars bracht de heer Schepen Van Hal, in openbare zitting des Gemeente-Raads, eene welgemeende hulde aan den heer Burgemeester, voor de diensten door hem aan de stad bewezen gedurende zijne lange bestuurlijke loopbaan.

ZEd. had alsdan vijf en twintig jaren op het Stadhuis gezeteld als Gemeente-Raadslid, als Schepen van Geldwezen en van den Burgerlijken Stand, en als Burgemeester.

In eenige warme woorden herinnerde spreker zijne aanhoudende pogingen tot uitbreiding en vooruitgang der Gemeente, en bracht hiervoor lof toe zoo in eigen naam als lid van het Schepen-Collegie, als in naam des Gemeente-Raads en der gansche bevolking.

Deze onverwachte huldebetooging verwekte eenen onzeggelijken indruk op den gevierden Jubilaris, die, gesterkt door het vertrouwen zijner bestuurden, de hoop uitdrukte nog eenige jaren te mogen zwoegen tot bloei en voorspoed

onzer geliefde stad en harer bevolking, en hiertoe verklaarde voortdurend te blijven rekenen op de welwillende medewerking van den voltalligen Gemeente-Raad.

Bij koninklijk besluit van 22 April 1891 is goedgekeurd, de afvaardiging door den heer Burgemeester van Turnhout gegeven aan den heer Schepen Van Pelt, Jos. Hubert. Gustaaf, om de bediening van Openbaar Ministerie bij de kantonale rechtbank waar te nemen, ingeval van belet van den Commissaris van politie en van den Burgemeester.

Personeel en inrichting der bureeelen.

Dit is hetzelfde gebleven.

Gemeente-Ontvangst.

Zonder verandering.

Kiesexamen.

Voor de kiesexamen der maand Maart hebben er zich dit jaar 41 kandidaten tot inschrijving aangeboden.

35 hunner vroegen hetzelfde te ondergaan in de vlaamsche taal en 6 in het fransch.

Van deze laatsten boden er zich 5 aan en bekwamen allen het diploma.

Voor de kantonale jury verkregen 21 kandidaten in de vlaamsche taal het diploma, terwijl er van de veertien overige 11 in beroep gingen, waarvan nog 1 het diploma verwierf.

Kiezerslijsten.

Ziehier eene beknopte omwerking der kiezerslijst in 1891, door ons op 3 September jongstleden bepaald gesloten :

JAREN	ALGEMEENE KIEZERS	PROVINCIALE KIEZERS	GEMEENTE KIEZERS
1890	329	924	1138
1891	329	929	1132
Verschil	in meer	5	0
	in min	0	6

Op den lijst van 1890 werden bepaald doorgeschrabt :
 16 Algemeene kiezers, waaronder 8 overledenen, 5 vertrokken en 3 die den cijns niet meer bezitten.
 30 Provinciale, waarvan 7 overledenen, 17 vertrokken en 5 den cijns niet betalende, en 1 de hoedanigheid van Belg niet bezittende.
 20 Gemeentekiezers ; tusschen hen zijn er 4 overleden, 3 vertrokken, 12 die den cijns niet meer betalen, en 1 die de hoedanigheid van Belg niet bezit.
 Bovendien vervallen 5 algemeene kiezers tot den rang van provinciale, 1 algemeene en 6 provinciale tot dien van gemeentekiezer.

7 Gemeentekiezers klommen tot den rang van provinciale, 2 gemeentelijke en 20 provinciale werden algemeene kiezers. Tusschen de nieuwe kiezers telt men 49 provinciale en 11 gemeentelijke.
 Er werd geen enkele nieuwe algemeene kiezer ingeschreven.

Wetgevende Kamers.

De kiezers voor de Wetgevende Kamers op de lijsten in 1891 gebracht, verdeelen zich in :

Kunstschilders, beeldhouwers, bouwkundigen	5
Logement-, hotelhouders en restaurateurs	4
Advokaten en pleitbezorgers	4
Bankiers, wisselaren en wisselagenten.	3
Beenhouders.	7
Bakkers en banketbakkers	14
Winkeliers (kleinhandelaren)	9
Brouwers	6
Herbergiers en slijters in dranken.	22
Landbouwers en pachters	33
Stokers .	0
Aannemers van gebouwen	2
Fabrikanten en suikerraffineerders	12
Staatsambtenaren en bedienden	11
Provinciale en gemeenteamttenaren en bedienden	3
Letterkundigen en dagbladschrijvers	0
Drukkers en boekhandelaars.	6
Nijveraars (meesters van fabrieken of groote werkplaatsen)	18
Nijveraars niet bijzonder aangeduid	10

	Medegedragen	
Rechters en Raadsleden		169
Metsers		9
Genees- en heelmeesters		2
Schrijnwerkers		4
Molenaars		7
Ministers van eerediensten		1
Kooplieden, reeders, commissiearissen en makelaars		7
Notarissen		49
Officieren van het leger		4
Goud- en zilversmeden, juwelieren en horlogiemakers		0
Décoratie- en gebouwschilders		1
Apothekers en drogisten		1
Leeraren en onderwijzers		5
Eigenaars, renteniers, burgerlijke en militaire gepensioneerden.		4
Bedrijven niet aangeduid		27
		39
	Samen	329

Gezwoornen.

Er zijn dit jaar op de lijst der personen, die in onze stad de vereischte hoedanigheden bezitten om het ambt van gezwoorne waar te nemen, 60 inschrijvingen gedaan.

Kiezingen.

Buiten de gemeentekiezing van 19 October 1890, hebben wij daaromtrent niets bijzonders te vermelden.

Bestuurzaken, Stadsschriften, Archieven.

Men zie hierover ons vorig verslag.

- Gemeentegoederen.

ROERENDE EN ONROERENDE.

Zonder verandering.

Aankoopingen, verkoopingen, mangelingen.

Geene.

Betwistbare zaken.

Men raadplege deswegens de verslagen over de jaren 1887 en 1888.

Gemeente-reglementen.

In tegenstrijd met hetgene wat wij verleden jaar neerschreven, heeft de Raad op 6 October 1890 bij nader onderzoek, en uit bijzondere redenen, geen onmiddellijk gevolg aan de zaak van de regeling der markten gegeven, en is deswegens de verdere beraming verdaagd.

De Gemeenteraad heeft in zijne zitting van 3 Augustus laatst een ontwerp tarief-reglement aangenomen op den keurdienst van het geslacht vleesch tot het verbruik bestemd.

Dit reglement is genomen in uitvoering der wet van 4 Augustus 1890 en van het koninklijk besluit van 9 Februari 1891 over de zaak uitgevaardigd.

Het is thans aan de goedkeuring der hoogere Overheid onderworpen.

Een ontwerp van reglement op den keurdienst van den vischhandel is laatst nedergelegd om hierover verder te worden beraamd.

Bij koninklijk besluit van 9 Meert 1891, zijn goedgekeurd voor een termijn van tien jaren, de wijzigingen toegebracht aan het tarief-reglement der taks op openbare gemakkelijkheden, eerstens bemachtigd bij koninklijk besluit van 27 Meert 1886.

Men zie ook verder onder titel IX; "Justitie, openbare veiligheid, gevangenis, „ onder de rubriek: ordonnantiën en reglementen.

TITEL III.

GEMEENTE-INKOMSTEN.

Ontleding der gemeente-rekening van 1890 en waardeering der begrooting van 1892.

GEWONE EN BUITENGEWONE ONTVANGSTEN.

a. GEWONE.

Erfelijke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting.
Verhuring van huizen en andere opbrengende gebouwen	6530, »	6530, »
Verkoop van turf, schadden, houten strooisel, enz.	63,80	75, »
Grasverpachting op het gemeentekerkhof.	50, »	50, »

Gemachtigde heffingen, schattingen en belastingen.

Voor het onderhouden en verbeteren der buurtwegen, 3 opercentien	5793,45	2550, »
Kohier van prestatien voor id.		3200, »
Opbrengst van het staangeld in het vleeschhuis	391, »	400, »
Gewone additioneele centiemien op de belastingen	5025,18	5000, »
1/4 der belasting op de honden.	582,68	550, »
Aandeel der stad voor de afgeschafte octrooirechten volgens de wet.	67667,39	67667,39
Belastingen op de rijtuigen op veren of riemen.	3275, »	3300, »
Idem op paarden en ossen	4298,40	4300, »
Idem van de belasting op het bebouwd kadastraal inkomen der bewoonde huizen, luthuizen en nijverheidsgebouwen gebracht op 10 %	41326,50	28221,60
Id. id. id. 5 %		14110,80

Anderc ontvangsten.

Opbrengst der ruining van de stadspissijnen en gemakken.	75, »	75, »
Idem der pacht van het straatmest	00,00	400, »
Opbrengst der akten van den burgerlijken stand	139,32	150, »
Aandeel der stad in het nieuw gemeentefonds, (wet van 19 aug. 1889)	16670,00	16670, »
Toelage van de Provincie voor de stadsteekenschool	600, »	1000, »
Toelage van den Staat voor de stadsteekenschool	1000,00	2333, »

Toelaag voor de muziekschool van de Provincie	500, »	500, »
Id. voor het lager onderwijs van den Staat	20023,00	18747, »
Id. voor het lager onderwijs van de Provincie	1800, »	1875, »
Id. voor de bewaarscholen van den Staat.	750, »	1550, »
Verschillende ontvangsten, interesten der spaarkas begrepen.	657,55	700, »
Militaire logementen, transporten, enz.	00,00	1000, »
Teruggave van de verschotten gedaan voor de kuisching der rivieren <i>ex officio</i> , ten laste der hoordeigenaars	76,75	100, »
Belasting op de draaiorgels, tenten en barakken	2799,75	2800, »
Schoolgelden der betalende leerlingen in de lagere scholen	1968,25	2000, »
Schoolgelden der betalende leerlingen in de bewaarscholen	139,50	150, »
Keurrechten op den verkoop van slachtvleesch en op den vischhandel.	00,00	2000, »
Dividend van den buurtspoorweg Antwerpen-Oostmalle-Turnhout (3 1/2 % op 182,000, ») vervallende op einde December 1891	6370, »	6370, »
2 ^e Dividend id. id. id.	542,96	500, »

b. BUITENGEWONE.

Goed slot der vorige rekening	43707,41	00,00
Overschot der vorige dienstjaren op de begrooting	00,00	27318,27
Vergunningen van grond voor begraafplaatsen op het gemeentekerkhof	1250, »	600, »
Heffing van 3 opecentiemen gedurende 5 jaren tot betaling der intresten van uitgegevene kasbons.	2588,70	2550, »

Idem van 2 opecentiemen gedurende 3 jaren voor idem	00,00	1700, »
Id. van den Staat voor gezondheidswerken in sommige volkrijke werkmanskwartieren (1/3 van fr. 40666)	13555, »	00,00
Id. id. voor den buurtsteenweg der Schorvoirstraat (1/3 van fr. 36874)	11929, »	00,00
Id. der Provincie voor idem.	11929, »	00,00
Id. id. voor het vieren van den honderdsten verjaardag van den slag van Turnhout	3000, »	00,00
Id. van den Staat voor de vergrooting der lokalen van Stads meisjesschool met nieuw mobiliair (1/3 van 7000 fr.)	2334, »	00,00
Uitgift van 63 kasbons van 1000 fr. à 4 %.	63000, »	00,00

GEWONE EN BUITENGEWONE UITGAVEN.

1. Kapittel. Huishoudelijk plaatselijk bestuur	18285,76	18170,70
2. » Publieke veiligheid en gezondheids-gestellen, enz.	30470,71	34755, »
3. » Gemeentewerken	11618,58	11970, »
4. » Handel en scheepvaart	00,00	00,00
5. » Caserneering, logementen en militaire transporten	00,00	1000, »
6. » Publieke weldadigheid	Godshuizen 24457,71 Armen 41750, » gem. fonds 11060,40	74905,33 77268,11
7. » Eeredienst	2000, »	2100, »
8. » Openbaar onderwijs	44574,18	46507,28
9. » Schoone kunsten	6329,93	9350,00
10. » Gevestigde schuld	11086,09	15906,09
	Medegedragen	199270,60 217027,18

	Medege dragen	199270.60	2170227.18
11.	» Regelingen	1451,49	500, »
12.	» Herhalingen	3007,05	2694,50
13.	» Buitengewone uitgaven	108920,47	5610, »
14.	» Verschillende uitgaven	4706,67	4210, »
15.	» Nieuwe werken en bijzondere uitgav.	11764,39	3525,96
	Totaal	329120,67	233567,64

UITKOMST DER BEGROOTING VAN 1892.

Ontvangsten	fr.	258093,06
Uitgaven	»	233567,64
Overschot	fr.	24525,42

Oude schulden.

Zonder verandering.

Leeningen.

De stad is bij koninklijk besluit van 4 Juni 1891 bevestigd tot de uitgift van 36000 franks kasbons aan 4-0/0, ieder van 1000 franks tot uitvoering van bijzondere werken.

Een tweede koninklijk besluit van zelfden datum machtigt den Raad te heffen, gedurende drij jaren, beginnende met 1892, 2 opcentiemen op het principaal der grond- en personeele belasting en van het patentrecht, om de intresten dezer kasbons te kunnen betalen.

Finantiëele gesteltenis.

De rekening van 1890 sluit met eenen boni van 44336.23 franks.

Hierin zijn echter begrepen fr. 3529.96 dewelke in de begrooting van 1892 dienen te worden herbracht als niet gebruikt in 1890, te weten :

1° Voor verschillende werken aan de straten en riolen binnen de stad	fr.	3092.19
2° Voor nieuwe werken, krediet niet gebruikt in 1890	fr.	433.77
	fr.	3525.96

Overigens dient er nog afgetrokken te worden eene som, reeds in de begrooting van 1891 gebracht als overschot der vorige dienstjaren, van fr. 29442.17

't zij samen fr. 32968.13

Aldus blijft het waarlijk goedslot maar 11368.10 franks.

Deze boni spruit hoofdzakelijk voort uit de meerdere opbrengst der voorziene ontvangsten, 't zij :

Der verleende concessiën op het kerkhof	fr.	650.00
Van den buurtspoorweg	»	542.96
Meerdere toelage voor het lager onderwijs (van den Staat)	»	2023.00
Der belasting op de draaiorgels enz.	»	499.75
Ook uit het overschot van het voorziene krediet voor de eeuwfeesten	»	1999.20
En der gebonificeerde intresten bij uitgift der kasbons.	»	990.00
	Samen	» 6704.91

De opbrengst van éenen opcentiem gaf in 1890 op de drij grondslagen :

Op den grondlast	fr.	380.85
Op het personeel	»	337.03
Op het patentrecht	»	145.02
	Samen	» 862.90

Wij achten het niet overbodig hier een overzicht te laten volgen op welke wijze tot nu toe onze vijf eerste jaarkortingen van den buurtspoorweg Antwerpen-Oostmalle-Turnhout zijn verrekend.

De 1° jaarkorting, vervallen op 30 Juni 1887, is in de gemeenterekening van gemeld jaar verrekend.

De 2° jaarkorting, vervallen op 30 Juni 1888, is in de rekening van 1888 verrekend.

De 3° jaarkorting, vervallen op 30 Juni 1889, is verrekend door in de begrooting van 1890 bij herhaling eene som te brengen van fr. 3007.05, welke aan de Maatschappij van Buurtspoorwegen is betaald, bij wijze van opleg op zekere sommen die aan de stad nog te goed kwamen.

De 4° jaarkorting, vervallen op 30 Juni 1890, is verrekend in de rekening van 1889 tegen de twee dividenden van laatstgenoemd jaar.

Eindelijk de 5° jaarkorting, vervallen op 30 Juni 1891, is in de begrooting van 1890 gebracht, artikel 15 der uitgaven, tegen de twee dividenden van 1890, waarvan het eene van fr. 6370. — in ontvangsten der begrooting als tegenpost is gebracht, en het tweede in specie door de Maatschappij is uitbetaald.

De begrooting van 1890 bevat aldus :

1° In ontvangsten en uitgaven de som van fr. 6370, ver-
tegenwoordigende, van den eenen kant, het 1° dividend
van 1890, en van den anderen kant de 5° jaarkorting ver-
val-
len op 30 Juni 1891.

2° In uitgaven, bij herhaling, de som van fr. 3007.05 tot
afrekening der 3° jaarkorting, vervallen op 30 Juni 1889,
zoals hierboven is gezegd.

Buiten en behalve de jaarlijkse en eerste dividend van
fr. 6370, som gelijk aan de jaarrent, is er aan de stad toege-
kend in tweede dividend :

Dienstjaar	1887	fr.	211,87.
	Id.	1888	„ 236,11.
	Id.	1889	„ 524,52.
	Id.	1890	„ 542,96.

Comptabiliteit.

BEGROOTING VAN 1891.

Zij werd door de bestendige Deputatie vastgesteld :

In ontvangsten op	fr.	404628.24
In uitgaven op	»	392204.03
In overschot op	»	12424.21

Rekening over 1890.

Volgens de aan onderzoek onderworpen rekening, be-
dragen :

De ontvangsten	fr.	373456.90
De uitgaven	»	329120.67
Het overschot	»	44336.23

Pensioenkas der toegevoegden.

De jaarlijkse opname van het fonds bewees dat :

De ontvangsten bedroegen	fr.	1508.99
De uitgaven	»	437.50
Het overschot	»	1071.49

Met dit overschot is er eene belgische inschrijving, N° 23965 aangekocht van 1000 franks aan 3 ten honderd, voor de som van 992.48 franks.

— — — — —
TITEL IV.
LIEFDADIGE GESTICHTEN.
— — — — —

Bureel van Weldadigheid.

Het mandaat van den heer Aug. Nuyens is voor vijf jaren vernieuwd.

Geneeskundige dienst.

Geene verandering.

Roerende en onroerende goederen.

Geene verandering is er in de omschrijving der goederen van het Armbestuur voorgekomen.

Deze zijn echter opnieuw verhuurd voor eenen termijn van 9 jaren.

Giften en legaten.

Het Armbestuur ontving een legaat van fr. 500 zonder last, van wijlen den heer Egidius Jespers, in leven rentenier alhier woonachtig.

Aankoopingen, verkoopingingen, mangelingen.

Sedert ons laatste verslag is namens het Armbestuur ter streke Papenbrugge eene zekere hoeveelheid wassende mast

en kanadaboomen verkocht, waarvan de opbrengst 1125.85 franks beliep.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

De volgende titels zijn aangekocht :

- 1° Eene belgische obligatie 3 0/0, Nr 22452, in kapitaal frs. 3800., aan fr. 98.50 c. 0/0.
- 2° Eene dito 3 0/0, Nr 22814, in kapitaal fr. 5200.
- 3° Eene zelfde 3 0/0, Nr 23029, groot in kapitaal fr. 1300, aan fr. 98.60 c. 0/0.

Comptabiliteit.

REKENING 1890.

Zij sluit in :

Ontvangsten op	fr. 65785.25
Uitgaven op	» 63697.63
	Overschot fr. 2087.62

Begrooting 1891.

Deze is vastgesteld :

In ontvangsten op	fr. 81679.59
In uitgaven op	» 80848.84
	Overschot » 830.75

In 1890 bedroeg het ingehoudene aandeel der stad tot vorming van het gemeenzaam fonds fr. 13517,25 terwijl er volgens rekening 15813,43 werd uitbetaald.

Voor het jaar 1891 is het aandeel der stad in het gemeen-

zaam fonds bepaald op fr. 10960,80. à rato van 18268 inwoners aan 0,60 fr. per hoofd.

Voor 1892 heeft men ons aandeel gebracht op fr. 11060,40, 't zij 18434 inwoners aan fr. 0,60.

Onderstanden, uitdeelingen.

De ontleening van eenige cijfers aan de nedergelegde rekening over 1890 van het Bureel van Weldadigheid, maakt ons nader bekend met het gewicht en de verscheidenheid van dezen dienst.

In geld	fr.	14000,00
In brood, medebegrepen aan vreemdelingen, zuiver.	»	13176,82
In kleederen, lijnwaad en beddegoed.	»	933,37
In geneesmiddelen	»	1975,49
Jaarwedden der genees-, heel- en vroedmeesters	»	3000,00
Mondkosten enz. der bestedelingen ten huize	»	14125,83
Voor armen ter woonst in andere gemeenten geholpen in 1890	»	2643,78
Voor armen ter woonst in vroegere jaren	»	619,49
Voor huishuren	»	3000,00
Aan vreemde behoeftigen, alhier ondersteund (in verschot) waartusschen het brood voor fr. 947,54	»	3947,54

De stad verleende voor:

Buitengewone toelaag.	fr.	15100,00
Gewone toelaag	»	23150,00

Voor armen in vreemde gemeenten

Ondersteund in 1890	fr.	3000,00
Id. in vroegere jaren.	»	500,00

De uitgaven voor den openbaren onderstand klimmen in verhouding der steeds aangroeiende bijdrage der stad tot

vorming van het gemeenzaam fonds, waarvan hooger gewag, en ook door den onderhoud der behoeftigen van alle rangschikking, zoowel in het Gasthuis als in het Godshuis, en waarover wij onder de volgende rubriek " Godshuizen „ meer omstandig handelen.

Betwistbare zaken.

Geene.

Godshuizen.

BESTUUR.

Het mandaat van den eerw. heer P. F. Gebruers is voor vijf jaren vernieuwd geworden.

Roerende en onroerende goederen.

De bestaande goederen der verschillende gestichten hebben geene merklijke veranderingen ondergaan; alleenlijk is er in den loop des jaars overgegaan tot de aanbesteding voor het bouwen eener huiskapel in het St. Petrus Godshuis, waarvan de noodzakelijkheid zich sedert jaren deed gevoelen.

De aanbestedingsprijs bedraagt franks 15.890,00. De werken, aangenomen door de heeren J. Gustin en J. Boogaerts, worden met allen speed doorgezetz.

Het Bestuur vroeg machtiging eene som van fr. 5441,44, hiertoe te mogen hergebruiken, het overige zullende gedekt worden door bijzondere giften.

Dit werd aldus goedgekeurd in Raadzitting van 27 April 1891, en door de Bestendige Deputatie op 8 Mei daarna.

Giften en legaten.

St. Petrus Godshuis ontving eene gift zonder last van fr. 500, namens den heer Egide Jespers, in leven rentenier, alhier woonachtig.

Aankoopingen, verkooping, mangelingen.

Er werd aan den heer Henri Dierckx, Arrondissements-kommissaris, verkocht namens Ste Elisabeth's Gasthuis, een gedeelte land van perceel, gekend wijk O N. 736, om ingelijfd te worden bij den buurtsteenweg van Turnhout naar Thielen.

Deze verkoop geschiedde aan 75 fr. per aar, en 50 fr. voor ieder der 15 grootste te vellen boomen.

Deze verkoop werd behoorlijk bemachtigd.

Eveneens bekam het Bestuur de noodige machtiging, verleend door de bestendige Deputatie in zitting van 7 Augustus 1891, om ten voordeele van Ste Elisabeth's Gasthuis een gedeelte grond, groot 9 aren 73 centiare, te verkoopen aan den heer P. Geentjens, van het perceel wijk P, N. 66, aan den prijs van 375 franks per aar.

Eene verwisseling van grond werd aangegaan tot rechtmaking eener dreef ter streke " de Meir, " waarbij het Bestuur namens het Begijnhof, tegenover den heer doktor Car. Van

Everbroeck afstand 17 centiare grond tegen 29 centiare bouwland, welke het hiervoor verkreeg.

Aflegging en aanlegging van kapitalen.

Door de erven van wijlen den E. Heer J. B. Jespers, is afgelegd eene rent, groot in kapitaal 1904,76 fr. aan den intrest van 3 %, ten voordeele van het Begijnhof; zij werd door de Deputatie bemachtigd in zitting van 7 Augustus laatst.

Comptabiliteit.

Voor 1891 zijn de begrootingen vastgesteld als volgt :

	Ontvangsten.	Uitgaven.	Overschot.
Ste Elisabeth's Gasthuis	fr. 53956,80	fr. 53797,09	fr. 159,80
St. Petrus Godshuis	» 70013,04	» 69949,67	» 63,37
Begijnhof	» 27862,65	» 27800,02	» 62,63
Algemeen totaal	fr. 151832,58	fr. 151546,78	fr. 285,80

De nedergelegde rekeningen over 1890 bedragen :

	Ontvangsten.	Uitgaven.	Overschot.
St. Petrus Godshuis	fr. 38320,21	fr. 31124,58	fr. 7195,63
Begijnhof	» 16237,63	» 15010,85	» 1226,77
Ste Elisabeth's Gasthuis	» 22407,40	» 23634,23	» 1226,83

Betwistbare zaken.

Geene.

Begijnhof. — Fondatie en Infirmierij.

In de infirmierij waren 8 zieke en gebrekkige begijnen. De fondatie telt nog 9 kostgangsters.

Ste Elisabeth's Gasthuis.

Er zijn thans 18 religieuzen.

Er werden middelmattig 39 zieken verpleegd.

Een koninklijk besluit van 7 Januari 1891, bepaalde op 1,68 fr. den dagelijkschen onderhoudsprijs in het gesticht.

Men onderhield ten laste van:

Turnhout	263 personen
Andere gemeenten	15 »
Staat	1 »
Gemeenzaam fonds	0 »
Voor hunne penningen	29 »
	<hr/>
	308 personen.

Voor den inwendigen dienst waren in 1890 de volgende kredieten noodig:

Voor eetwaren	fr. 6149,09
Voor dranken	» 2125,25
Voor brand en licht	» 2174,36
Voor kleeding en beddegoed	» 538,06
Voor meubelen en keukengerief	» 533,36
Voor nettigheid	» 254,87
Voor loon aan knechten en arbeiders	» 1962,00
De stad verleende als gewone toelaag	» 2900,00
en als buitengewone id.	» 2800,00

St. Pieters Godshuis.

Er bevonden zich gemiddeld 127 bestedelingen in het gesticht.

9 Kloosterzusters zijn er voortdurend in werking.

Daarenboven heeft het Bestuur dit jaar gedeeltelijk aan den wensch van de oorspronkelijke begevers en aan dezen van het publiek kunnen voldoen, met eenen wereldlijken bestuurder aan te stellen voor de weesjongens, boven de 12 jaren oud, die voortaan tot hunne meerderjarigheid in het gesticht zullen blijven gehuisvest, om aldaar of in werkhuisen der stad tot de verschillende vakken en beroepen te worden opgeleid.

Als wereldlijken Bestuurder werd de heer Guil. Adriaensen, meester-schoenmaker, aangesteld.

Wij verwachten den besten uitslag van deze nieuwe inrichting.

Voor den eigentlichen inwendigen dienst waren de volgende kredieten noodig in 1890:

Voor eetwaren	fr. 7943,65
Voor dranken	» 1269,21
Voor brand en licht	» 1594,28
Voor kleeding en beddegoed	» 2782,95
Voor meubelen en keukengerief	» 335,96
Voor nettigheid	» 225,03

De onderhoud der ouderlingen en weezen met plaatsing eischte eene toelaag van de stad van 7196,37 franken.

Zinneloozen.

25 Zinneloozen werden ten laste der stad in de verschillende gezondheidshuizen des lands onderhouden. In 1890 werd hiervoor betaald 2515,48 franken.

Blinden en doofstommen.

Hiervoor gaf men uit fr. 610,89. Te Brugge onderhield men 3 stomdooven en 2 blinden; te Zwijndrecht één blinde, en één stomdoove te Lovendegem.

Bedelaarswerkhuizen.

In 1890 was het middelmatig getal bedelaars 33. Benevens het aandeel door het gemeenzaam fonds bijgebracht, betaalden wij hiervoor fr. 2866,46.

In de hervormingscholen van Ruysselede en Hoogstraeten bevonden zich 5 inboorlingen van Turnhout, waar de stad fr. 938,50 voor betaalde.

De ontvangsten, uitsluitend ten laste der stadskas, en waarvan de dienst slechts voor order luidens de wet door het Bestuur der Godshuizen wordt verricht, onderverdeelen zich als volgt:

Voor onderhoudskosten van ouderlingen en weezen besteed in het gesticht	fr. 7196,37
Voor onderhoud van bedelaars, blinden enz. „	5445,18
Voor onderstandenen in vreemde Gods- of Gasthuizen in 1890.	„ 3600,00

**TITEL V.
E E R E D I E N S T.**

Geestelijkheid.

Deze is dezelfde gebleven.

Kerkfabrieken

Zonder verandering.

REKENINGEN. — 1890.

a. St PETRUS-KERK.

De bestendige Deputatie stelde deze vast:

In ontvangsten op	fr. 22564,18
In uitgaven op	» 22563,47

In overschot op fr. 0,71

b. O.-L.-VROUW TE SEVENDONCK.

Zij werd vastgesteld als volgt:

De ontvangsten op	fr. 680,71
De uitgaven op	» 674,11

Het overschot op fr. 6,60

BEGROOTINGEN. — 1891.

a. St PETRUS-KERK.

Zij is vastgesteld als volgt:

In ontvangsten	fr. 19334,59
In uitgaven	» 19309,00

In overschot fr. 25,59

b. O.-L.-VROUW TE SEVENDONCK.

Deze bedraagt:

In ontvangsten	fr. 2230,05
In uitgaven	» 2223,22

In overschot fr. 6,83

Roerende en onroerende goederen.

Zonder verandering.

Giften en legaten.

Bij zijn testament, verleden op 1 Juli 1890 voor meester Dierckx, notaris te Turnhout, heeft Gommarus Wilms, in leven partikuliere te Sevendonck gehuisvest, aan de Kerkfabriek aldaar gemaakt, de som van 1500 franks, vrij van successierechten, op voorwaarde van ten eeuwigen dage jaarlijks te doen celebreren in de parochiale kerk van Sevendonck, drij gezongene missen van Requiem tot lafenis zijner ziel, en dergene zijner ouders Jan Frans Wilms en Theresia Wouters.

De Kerkfabriek werd gemachtigd tot aanvaarding van dit legaat bij besluit der bestendige Deputatie, dd° 13 februari 1891.

Kapitalen.

Deze zijn dezelfde gebleven.

TITEL VI.

OPENBAAR ONDERWIJS.

College van humaniteiten.

Het gesticht blijft zijne verkregene faam waardig. Het degelijk onderwijs, gesteund door eene godsdienstige opvoe-

ding, wordt steeds meer en meer door de ouders gewaardeerd; ook groeit het getal leerlingen immer aan.

De St Jozefskerk, gehecht aan het bloeiend collegie, is in den loop van dit jaar met ware kunst en smaakvol geschilderd; ook is er een nieuwe predikstoel geplaatst die door een onzer kunstigste beeldhouwers werd vervaardigd.

Het alles maakt van dezen Godstempel een kostbaar sieraad, en verwekt de verwondering van zijne talrijke bezoekers.

Staats middelbare school.

Hare toestand is zeer voldoende. Slechts eene enkele verandering ontstond in het onderwijzend personeel; de heer L. Leeten, onderwijzer, in den loop van het jaar naar Hasselt geroepen in hoedanigheid van regent, werd alhier door den heer A. Jacquaertd vervangen.

Bij koninklijk besluit van 16 September 1891 is de heer Bertels P. C. op zijne aanvraag ontheven van zijne ambten van onderwijzer en van leeraar in verdeling der lichaams-oefeningen bij Staats middelbare school van Turnhout, met macht zijne rechten op pension te doen gelden.

De school nam dit jaar wederom deel aan den prijskamp voor vlaamsche taal voor het middelbaar onderwijs van den tweeden graad; en behaalde zoo als in het jaar 1890 wederom den eersten prijs. In de categorie A, leerlingen die de 1^e klas of 3^e studiejaar hebben voleind zonder eene der twee voorgaande klassen te hebben verdubbeld, bekwam de heer

Leon De Paeuw van Baerle-Hertog, leerling onzer Staats middelbare school, den eersten prijs met 78 punten op 100.

Er waren 96 mededingers ingeschreven.

In den algemeenen prijskamp bekwam de school de volgende onderscheidingen:

Categorie A. Leerlingen die de eerste klas of derde studiejaar geëindigd hebben, zonder een der twee voorgaande klassen te hebben verdubbeld:

7° Prijs: De Paeuw Leon, met 71 punten op 100.

4° Eervolle melding: Van Nieuwerburgh Jos, 56 punten.

Categorie C. Leerlingen die de eerste klas of derde studiejaar verdubbeld hebben:

Prijs: Moreels Louis, 75 op 100 punten.

Deze schoone onderscheidingen doen ons de schitterendste jaren onzer middelbare school herdenken.

Gemeente lager onderwijs.

Mejufvrouw Catharina Dewit, wier benoeming tot hoofdonderwijzeres der Stads meisjesschool wij verleden jaar vermeldden, was geboren te Turnhout den 18 Januari 1868 van eenen hollandschen vader.

Om dus bepaald tot dit ambt te kunnen genoemd worden, moest zij de belgische inburgering verkrijgen.

Deze werd haar op hare vraag vergund bij wetgevende akt van 25 maart 1891, en daar zij voor ons op 4 april volgende verklaarde deze vergunning aan te nemen, is zij in

Raadzitting van 1 Juni dezes jaars bepaaldelijk benoemd geworden tot bovengemelde bediening.

In de Gemeente jongensschool is de toestand dezelfde gebleven.

De jaarwedde van den heer Jos. Moreels, hulponderwijzer, is van 1200 op 1300 franks gebracht.

Voor het schooljaar 1891-1892 werden 93 leerlingen ingeschreven, waarvan 83 tot het kosteloos onderwijs werden toegelaten.

De inschrijvingen in Stads meisjesschool beliepen tot 214, waarvan 162 kosteloze.

Men vroeg de aanneming van 224 kinderen in de gemeentebewaarschool.

Deze cijfers bewijzen ten klaarste dat beide afdelingen voortdurend aangroeien.

Zulks heeft de bijbenoeming genoodzaakt eener derde hulp-
onderwijzeres, voor welk ambt reeds in de stadsbegroting voor 1891 eene jaarwedde van 1000 franks werd ingeschreven.

In Raadzitting van 27 April 1891 werd in deze hoedanigheid benoemd, Mejufvrouw Maria De Keuster, geboren te Turnhout den 11° Februari 1870, bezittende het diploma van lagere onderwijzeres der geagreëerde normaalschool te St Nikolaas.

Onderstanden voor het lager onderwijs.

De nedergelegde rekening over het dienstjaar 1890, geeft

voor ontvangst ten titel van toelaag voor het lager onderwijs in onze stad :

Van den Staat, als gewone	fr. 18023.00
Id. Id. als buitengewone	» 2000.00
Van de Provincie	» 1800.00
Van den Staat voor de bewaarscholen	» 750 00

Op de gewone toelaag van den Staat voor het lager onderwijs werd eene som van 419-40 franken ingehouden voor ons aandeel over 1889 in de pensioenen van gewezen onderwijzers.

De schoolgelden in de gemeente- en aangenomene lagere scholen brachten eene som op van 1968.25 franken ; in de gemeente-bewaarschool beliepen deze tot de som van 139.50 franken.

Voor 1892 is ons wegens het Staatsbestuur eene toelaag van fr. 1550.00 beloofd voor den dienst onzer bewaarscholen, mits de stad ten minste de helft eener dergelijke som aan hetzelfde onderwijs bestede.

Reeds in 1891 zullen wij van deze vermeerdering van toelaag genieten berekend op de zes laatste maanden des jaars.

Bijzonder lager onderwijs.

Dit onderwijs blijft even bloeiend. Het personeel is hetzelfde gebleven.

In de aangenomene jongensschool, onder bestuur van den heer Ad. F. Jacobs, zijn 743 leerlingen ingeschreven voor het schooljaar 1891-1892.

De toelaag aan deze school in 1891 is bepaald op fr 16100.

De uitslagen die dezelve bekam in de algemeene prijskampen, zoo voor godsdienstleer als voor de verschillende vakken van onderwijs, waren even schitterend als voorgaande jaren. Aan den prijskamp voor godsdienst namen 28 leerlingen deel. Alle zijn genoemd en 21 behaalden een eerediploma met ten minste 90 punten op 100.

Ook stemde de stad toelagen uit dien hoofde aan de verschillende bekoonden.

De toelaag aan de aangenomene meisjesschool, onder bestuur van Mej. Phil. Moerman, werd behouden op 9489.56 fr.

Er werden 579 leerlingen ingeschreven.

De aangenomene gemengde school te Sevendonck, bestuurd door Mej. M. Van Haver, verdient ook allen lof ; zij telt thans 80 leerlingen.

De jaarlijkse toelaag aan de aangenomene bewaarschool is gebracht op 3125 franken, bij aanstelling eener vijfde onderwijzeres.

Er ontvangen voortdurend 400 kinderen eene degelijke opvoeding.

De betalende afdeeling wint immer aan.

De school der Nonnen van het H. Graf werd bezocht door 525 kinderen. Zij onderverdeelden zich in 370 betalende en 155 kostelooze, terwijl er 90 zich ook toelegden op het kantwerken, naaien, breien enz. en hierdoor eene soort van huis-houdkundige school vormen.

Bijzondere kostschool.

Het pensionnaat van het klooster van het H. Graf telde dit jaar 45 pensionnairen.

Nijverheid-, Ambacht-en Normaalscholen.

Geene.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

Sedert ons laatste verslag is de zaak der herinrichting onzer Stads Teekenschool bijna geëindigd. Er blijft nog slechts over te gaan tot de benoeming van twee nieuwe leeraars om den dienst regelmatig te verzekeren.

Onze aanhoudende pogingen bij het Staats- en bij het Provincie-Bestuur zijn met den besten uitslag bekroond.

Nochtans hadden wij van den kant van het Middenbestuur gerekend op eene tusschenkomst van twee derden in de uitgaaf van fr. 5200., benoodigd voor de herinrichting; en alhoewel ons hiervoor geen hulpgeld werd vergund, is ons voortaan een derde toelaag beloofd voor den gewonen

dienst, die eene jaarlijksche uitgaaf zal vergen van 7000 frs. Van den kant der Provincie is de gewone toelaag naarmate verhoogd, en bepaald gebracht op 1000 franks.

Voor de werken der herinrichting heeft zij haar aandeel bepaald op fr. 1040.00 of 1/5 der totale uitgaaf.

Op dien voet zijn de noodige werken aanbesteed geworden op 22 Juli 1891, en werd de aanneming toegewezen aan den heer Jan Werrens, aannemer alhier, voor de som van 5186 franks.

Er zullen dan vijf leeraars belast zijn met het onderwijs, te weten :

Klas van lijntekening, door den heer Edm. Tyriard.

Klas van algemeene grondbeginselen naar het relief, (nieuwe cursus).

Klas van figuur en ornament, (id).

Klas van boetseering, door den heer P. P. Demeyer.

Klas van bouwkunde, door den heer Bestuurder P. J. Taeymans.

Deze inrichting en verdoeling van werkzaamheden zal voor noodzakelijk gevolg hebben de herziening van het reglement der school, in den zin als door het officiëel programma wordt voorgeschreven.

De school blijft overigens in vollen bloei en vooruitgang.

De prijskampen gaven eenen even schitterenden uitslag als voorgaande jaren, en het Staatsbestuur schonk nogmaals drij eere metalen.

Voor de winterleergangen werden 251 leerlingen ingeschreven. In den zomer bezochten 71 leerlingen de school.

Twee oud-leerlingen onzer Stads Teekenschool, der klas van Sieraadschildering, woonden sinds eenigen tijd de lessen bij van het bijzonder Instituut onder bestuur van den heer Volkaers te Mochelen. Vermits zij in de hout- en marmer-schildering aldaar bijzondere onderscheidingen verwierven, heeft de Raad hun een hulpgeld toegekend om in dezen tak der kunst te volharden.

Muziekschool.

De school telde in het afgelopen schooljaar 63 leerlingen. 12 hunner beoefenden de viool; 2 de fluit; 4 de klarinet; 4 de cornet à piston; 2 den beugel.

Voor den saxhoorn-alto, den trombone, den contre-basse en den hoorn was een leerling voor ieder speeltuig.

Bij het voordragen der concerten van de school zijn er ontegensprekelijke blijken gegeven van vooruitgang in de schoone kunst.

Men heeft den Bestuurder der school gemachtigd eenige aankopen te doen van onontbeerlijke instrumenten voor Symphonie- of harmonieorkest.

Bijzondere muziekschool.

Over twee jaren zag alhier eene bijzondere muziekschool het leven. Zij werd ingericht naar het officiëel programma door den heer Franz Andelhof, muziekmeester ter stede.

Voor het jaar 1891 verleende de bestendige Deputatie hiervoor eene toelaag van 250 franks tot aanmoediging in het beoefenen der edele muziek; dit spoorde den heer Andelhof aan ook van de stad eene toelaag te verzoeken.

Hierover zal bij gelegenheid der aanstaande begroting worden gehandeld.

Letterkundige genootschappen.

Deze bestaan ter stede niet.

Oudheden.

In vorige jaren hadden wij meermaals gelegenheid eenige aantekeningen in te lasschen, 't zij over bijzondere verzamelingen, 't zij over gevondene munten en andere oudheidskundige merkwaardigheden.

Op 16 Juni 1891 was men in het eigendom der kinderen Biermans-Schoeters, kooplieden, gelegen ter Grootte Merkt, "in het Bruin Paard," bezig het gebouw te slechten, wanneer eensklaps door de spade van den werkman eene zekere hoeveelheid gouden munten uit hunnen vergeethoek werden getrokken.

De schat, met alle zorg opgenomen, werd toevertrouwd aan eenen bijzonderen muntkenner, die benevens de omstandige beschrijving, die ons al te ver zoude brengen, er de volledige opgaf van deed.

De heer Florent Biermans heeft ons bereidwillig inzage

gegeven van den verborgen schat en van den uitgebreiden catalogoog, waaraan wij het volgende ontleenen :

1. s' *Heerenberg*, Guillaume comte de...
2. „ „ Frédéric, comte de...
3. *Batenburg*, Herman Théodore, seigneur.
- 4—9 *Brabant*. Philippe II.
- 10—13 *Flandre*, id.
- 14—15. *Gueldre*. id.
16. *Hollande*, id.
17. *France*. Louis XIII, roi de...
- 18—21. *Palatinat*. Richard, comte palatin.
- 22,23. *Cologne*, Salentin d'Isembourg, archevêque.
- 24—26. *Salzburg*. Joachim, archevêque.
27. *Corinthie*. L'Archiduc Charles.
- 28,29. *Hongrie*. Ferdinand, roi de...
30. *Transsylvanie*. Etienne Bathory.
31. *Pologne*. Sigismond I. roi de...
- 32,34. *Genève*. N^o de Geneva cintas.
- 34—40. *Savoie*. Emmanuel Philibert, duc.
- 41—46. *Etats-Pontificaux*.
41. Paulus III. Pont. Max.
- 42—45. Paulus IV. Pont. Max.
46. Grégoire XIII. Pont. Max.
47. *Bologne*, Légation.
- 48—49. *Lucques*. Ville de...
50. *Venise*. André Gritti, doge de...

51. *Ferrare*. Hercule II. duc de...
- 52—53: id. Alphonse II, duc de...
- 54—55. *Mantoue*. Guillaume, duc de...
56. *Sienna*. République de...
57. *Milan*. Philippe II.
58. id. Philippe I.
59. *Deux Siciles*. Charles-Quint, empereur.
60. id. Jeanne de Castille et Charles.
61. id. Carolus, roman. imp.
62. id. Carolus V, imperator.
- 63—71 Portugal. Sébastien I. Roi de...
72. id. Henri I. Roi de...
73. *Aragon*. Ferdinand d'Aragon.
74. *Munsterberg*. Joachim.
75. *Nordlingue*. Ville de...

Meestal deze munten dagteekenen van de tweede helft der XVIe eeuw, doch onder hen komen voor als de oudste, de nummers 48, 73 en 75, waarvan het eerste betrekking heeft op de jaren 1450-80.

Deze verzameling bestaat uitsluitend uit gouden stukken, en is wellicht eene der zeldzaamste die wij ooit bij bijzondere-
ren te zien kregen.

Niets is men tot heden over de herkomst te weet gekomen.

Muziekgezelschappen.

Bij gelegenheid der Kermisfeesten, en in vooruitzicht van

den algemeenen landbouwprijskamp alhier te geven in den loop der maand October, werd ter Groote Markt het Stads-kiosk opgericht, en ter beschikking gesteld der muziekmaatschappijen der stad.

De maatschappijen: De Onafhankelijken, Orpheus en de Xaverianen hebben hiervan gebruik gemaakt om luisterrijke concerten te geven.

Ook de heer Andelhof Franz had eene schaar vrijwillige kunstenaars verzameld, om ter zelfder plaatse eenige werken van groote meesters uit te voeren tot opluistering der feesten.

Allen gelukten uitermate en wij brengen aan bestuurders en uitvoerders onzen innigen dank.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST.

Openbare gezondheidsgesteltenis.

Het personeel der plaatselijke geneeskundige commissie blijft voortdurend hetzelfde.

Bij koninklijk besluit van 9 September 1891 is de heer L. Goffin, doktor en voorzitter dier commissie, tot lid genoemd der provinciale geneeskundige commissie in vervanging van den heer doktor Reusens, overleden.

De algemeene gezondheidstoestand onzer stad is zeer bevredigend. Thans is de sterfte, zoomin onder de kinderen als onder de bejaarde personen, opmerkzaam.

In de maanden Meert, April en Mei heerschte alhier onder de kinderen de besmettelijke mazelziekte zoodanig, dat wij den toestand mededeelden aan de provinciale geneeskundige commissie, en bij voorkomenden maatregel de bewaarscholen deden sluiten.

Rond de 70 sterfgevallen werden aan deze ziekte geweten.

Twee afzonderlijke gevallen van pokziekte met doodelijken afloop werden waargenomen. Dank zij onze krachtdadige ontsmettingsmaatregelen, hebben wij de besmetting, van elders herbracht, in hare geboorte kunnen versmachten.

Koepokinentingen.

De heer J. B. Vermeirsch, doktor alhier, blijft voortdurend met dezen dienst gelast.

De twee zittingen dit jaar gehouden zijn wel bezocht, hetgene bewijst dat onze bevolking al meer en meer het nut van dezen maatregel tot voorkoming der vreeselijke pokken beseft.

Reinigheidsdienst.

Zooals wij verleden jaar meldden, rijdt de vuilingskar voortdurend in onze straten, tot eenieders genoegen.

Daar deze inrichting min of meer bezwarende uitgaven

dreigt te vergen, is de bevoegde commissie op middelen bedacht de zaak te verbeteren, en dezen dienst in pacht te stellen.

Hiertoe werden bij verschillende stedelijke besturen inlichtingen genomen, en is de zaak in grondbegin door den Raad bijgetreden.

Begravenissen.

In ons verslag over het jaar 1888-1889 bespraken wij de zaak der inrichting van lijkwagens, mits gemeen beleid tusschen stad en Kerkfabriek.

De zaak had een zeker verdraag ondergaan, doordien het Kerkfabriek van St Pieter, vooraleer over het voorstel te besluiten, hieromtrent omstandige inlichtingen nam in menige plaatsen des Rijks.

Eindelijk heeft de Kerkraad zijn gevoelen nedergelegd, en besloot, voor ontwikkelde redenen, als schijnende het voorgedragen ontwerp in zich zelve onuitvoerbaar, bezwaarlijk voor de Kerkfabriek in zijne dienstinrichting en de opbrengst ver beneden den intrest der te doene kosten, niet te kunnen overgaan tot den aankoop en den onderhoud van lijkwagens met alle toebehoortens.

Nochtans voorbehoudt zich de Kerkraad zijne beslissing desaangaande te wijzigen, voor het geval er zich eene gevoeglijke gelegenheid zoude voordoen, om bij aanbesteding of anderzins het vervoer der lijken te verbeteren.

Rampen en ongelukken.

Slechts twee brandrampen van eenige aanzienlijkheid grepen plaats.

Op 25 Juni sloeg het hemelvuur op eene oude boerestede te Papenbruggen, in eigendom van den heer Domin. Lauwers.

Huizing en stal werden door het vuur vernield. Het gebouw was op het oogenblik der ramp niet meer verzekerd.

Den 27 November 1890 werd de boerenwoning bestaande uit huizing en stal, zijnde het eigendom van den heer Fr. Driesen, op den Veedyk gelegen, de prooi der vlammen.

Uit het onderzoek is gebleken dat de ramp moest worden toegeschreven aan de moedwilligheid van eenen huisgenoot, die sedert geruimen tijd teekens van krankzinnigheid gaf en thans in een gesticht is geplaatst.

Brandspuitdienst.

Sedert ons laatste verslag heeft de stad eene tweede zuigpomp bijgekocht, en is aldus het materieel volledig.

Het personeel van het vrijwillig pompierskorps geeft voortdurende blijken van behendigheid en van ievervolle werkzaamheid.

De oefeningen worden met de meeste vlijt bijgewoond.

TITEL IX.

JUSTITIE, OPENBARE VEILIGHEID, GEVANGENIS.

Politie.

De jaarwedde van den heer F. Stockeyr, klerk op het politiebureau, werd bij de bespreking der begrooting voor 1891 gebracht op 600 franken.

Het personeel telt nog altijd twaalf toegevoegden en eenen inspecteur.

De agent van derde klas, Lenaerts, J. A., heeft zijn ontslag gegeven, en is laatst vervangen door den heer Ant. Van der Flaes, geboren en wonende te Weelde.

Deze benoeming is goedgekeurd door den heer Gouverneur op 14 September laatst.

Het korps nachtwakers, bij de herinrichting op negen manschappen gebracht, is sedert dien nog met drij mannen vermeerderd. De drij nieuw benoemde nachtwakers zijn: de heeren Bertels, P. J., Van Deun, J., en Peeters, J. B.

De nachtwaker Van Gerwen, J. F., gaf zijn ontslag, en hem werd tot opvolger de heer J. Van de Ven gekozen.

In den loop des jaars is meermaals de wensch uitgedrukt het politiekorps te zien vermeerderen. Deswegens zal men tijdens de bespreking der aanstaande begrooting verder be-
ramen.

Misdaden, overtredingen, aanhoudingen.

Van 1 September 1890 tot 1 September laatstleden, werden er 919 processen-verbaal opgemaakt voor de volgende feiten:

Aanslag tegen de eerbaarheid	2
Bedelarij en landlooperij	14
Brandrampen	3
Eerrooverij	1
Ongemuilbnde honden	17
Dieverij van hout en strooisel	112
Huisdieverij met of zonder braak	91
Dieverij van verschillende voorwerpen en hofvruchten	71
Misbruik van vertrouwen	8
Mishandeling, beleediging en smaadwoorden	132
Andere overtredingen aan gemeente en provinciale reglementen	320
Straatschennis en ruststoornis	39
Vernieling van veldvruchten	20
Zinneloozen toestand	3
Zelfmoord	0
Drenkelingen	1
Doodsbedreigingen	2
Woonschennis	0
Aftroggelarij	2
Redding van kinderen	1
Banbreuk	2
Dronkenschap	52
Ongelukken	2

Totaal 892

Hierbij gevoegd: de Commodo & Incommodo: 27

Samen 919

Van 1 September 1890 tot 1 September 1891 zijn er 74 personen gevonnisd voor fruit-, hof- en velddieft.

Er verschenen 13 indringers voor de correctionneele rechtbank voor fruitdieft, waarvan 9 voorwaardelijk en 4 werkdadig werden gestraft.

Deze vier laatste jongelingen zijn ter beschikking van het Staatsbestuur gesteld.

De Rechtbank van enkele politie veroordeelde 26 dieven van fruit, waarvan 9 voorwaardelijk; en 35 te velde, waarvan 14 insgelijks voorwaardelijk.

Ordonnantiën en reglementen.

De Gemeenteraad, in zitting van 7 November 1890 overwegende, dat in de tegenwoordige omstandigheden het vertoonen in het openbaar van de roode vlag en van andere kenteekenen van denzelfden aard, hetzij met of zonder samensholing van personen en ook andere toelopen, eene oorzaak van wanordelijkheden kunnen zijn, welke het van belang is te voorkomen, stemde eene politieverordening wegens wettelooze en oproerige betoogingen en samenscholingen.

Hierbij werd den heer Burgemeester de macht gegeven, telkens dat het ZEd. noodig zoude schijnen, om de openbare orde te doen eerbiedigen en aan al de inwoners de rust te verzekeren, alle samensholing of toeloop van meer dan vijftien personen, te verbieden.

Deze verordening, behoorlijk afgekondigd, is op 9 Novem-

ber volgende van kracht geworden, en afschriften zijn er van nedergelegd ter Griffie der Rechtbank van eersten aanleg en van het Vrederecht.

Gevangenhuis.

Bevolking op 1 Januari 1890	48
Binnengekomen in het jaar	6898
Uitgegaan	6893
Bevolking op 31 December 1890	53
Aanwezigheidsdagen	15512
Dagen van onderhoud ter infirmerij	57
Zieke gevangenen	4
Overgebracht naar het gasthuis	1
Sterften (in het gasthuis der stad)	1
Gevallen van zinneloosheid	0

Voor het jaar 1891, zullen de aanwezigheidsdagen merklijk verminderen, omdat de gevangenen, die meer dan drij maanden moeten ondergaan, en degene die voor zedenschennis, aanslag tegen de eerbaarheid enz. veroordeeld zijn, niet meer in het gevang van Turnhout hunne straf kunnen uitdoen.

Bij koninklijk besluit van 3 April 1891, werd de heer R. Hunin, Bestuurder van het Arresthuis te Turnhout, geroepen om te wisselen met den heer G. G. P. Van Nerum, bijgevoegd Bestuurder van den nijverheidsdienst bij het Middengevangenhuis te Leuven.

Paspoorten.

Slechts één bewijs van eenzelvigheid werd op ons bevolkingsbureel gevraagd sedert ons laatste verslag.

Werkmansboekjes.

Men vroeg 64 werkmansboekjes sedert 1 September 1890.

De in voege stelling der wet van 13 December 1889 op den arbeid der vrouwen en minderjarigen in de nijverheidswerkhuizen, heeft voor gevolg gehad dat er tal van onbejaarde kinderen door de nijveraars werden ontzegd, terwijl er 347 werkmansboekjes voor minderjarige jongens en meisjes werden gevraagd, op dewelke de wet toepasselijk was.

Aanplakkingen, openbare roepers.

Zonder verandering.

Loterijen.

Wij verleenden twee machtigingen tot het inrichten van loterijen-tombola tot een liefdadig doel.

De eerste werd vergund aan de Armbus: "De vereenigde Vrienden, „ om haar reservefonds, tijdens den laatsten winter aangespannen, te hervormen. De tweede aan de maatschappij "Armbus in den Spiegel, „ tot ondersteuning eener arme weduwe met zeven minderjarige kinderen.

TITEL X.

Militie.

De alphabetische lijst der jongelingen, ingeschreven om alhier in 1891 deel te nemen aan de loting voor de nationale militie, hield dit jaar 192 namen.

Het getal lotelingen bedroeg dus 20 meer dan in vorig jaar.

Het aandeel manschappen tot vorming van het contingent beliep 47 voor onze stad.

Militieraad.

Buiten deze 192 lotelingen werden nog 165 uitgestelden van vorige jaren voor den militieraad geroepen.

Ook vroegen twee ontslagenen van vorige jaren vernieuwing hunner voorloopige vrijstelling.

10 der uitgestelden werden geschikt bevonden tot den dienst, zoodat er tusschen de lotelingen nog 37 manschappen moesten worden gevonden.

Tusschen de vrijstellingen der loopende klas vinden wij er ééne uit hoofde van Nederlandsche geboortenationaliteit, 13 uit rede van dienst eens broeders, 2 als onmisbare steun hunner moeder-weduwe of hunner ouders, en 4 als eenig kind eener onbemiddelde familie.

Zes militianen in ons aandeel begrepen, hebben zich doen vervangen door het Departement van Oorlog, hetwelk dit jaar het getal benoedigde plaatsvervangers voor handen had.

Verdeeling van het contingent.

De ingelijfde manschappen worden aangeduid tot de volgende korpsen :

6 ^e Linierregiment	5
7 ^e id.	1
13 ^e id.	3
14 ^e id.	7
1 ^e Jagers te voet	1
Carabiniers	1
Génie	2
Grenadiers	3
2 ^e Artillerie	3
4 ^e id.	2
5 ^e id.	3
7 ^e id.	2
1 ^e Lanciers	1
2 ^e Jagers te paard	4
1 ^e Guides	2
Vervangen door het Departement van Oorlog	6
Achterblijver	1
Totaal	47

Geleerdheid der lotelingen.

Volgens opgaaf tijdens hunne inschrijving gedaan door de lotelingen, wordt hunne graad van geleerdheid vastgesteld als volgt :

Kunnen lezen, schrijven en cijferen	132
Alleenlijk lezen en schrijven	4
Alleenlijk lezen	1
Ongelcerden	55
Samen	192

Burgerwacht.

Deze bestaat ter stede niet.

— 9 —
TITEL XI

OPENBARE BELASTINGEN. — JAAR 1891.

Kadaster.

Zonder verandering.

Rechtstreeksche belastingen.

GRONDBELASTING.

Er waren 1008 artikelen.

Zij bracht op :

In principaal voor den Staat	fr.	39115.77
In opcentiemen voor de provincie 11	»	4302.72
» voor de gemeente 50.	»	19557.83
Algemeen totaal fr.		62976.32

Het belastbaar inkomen, tot grondslag dezer belasting dienende, bedroeg fr. 558,799.24.

PERSONEELE BELASTING.

Men telde 1104 belastingschuldigen.

Het lastkohier bevat in :

Hoofdsom ten profijte des Staats	fr.	32713,94
Opcentiemen voor den Staat 15	»	4905,42
Opcentiemen voor den Staat, 20 op het principaal der huurwaarde	»	1804,58
Opcentiemen voor de provincie 12	»	3925,53
» voor de gemeente 50	»	16356,35
Boeten, opnemingen en schattingen	»	63,93
Algemeen totaal fr.		59769,75

ONTLEDING.

Huurwaarde : fr. 180458.

Deuren en vensters : 1745 aan 1 frank.

9881 » 1,10 frank.

Mobilair : fr. 454594.

Dienstboden : 92 aan 8 franks.

141 » 10 »

63 » 20 »

39 » 25 »

10 » 10 »

Paarden : 13 aan 10 franks.

54 » 20 »

12 » 50 »

4 » 60 »

PATENTEN.

Er waren 1073 patentplichtigen.

Hoofdsom voor den Staat	fr.	12914,45
Opcentiemen voor den Staat 20	»	2582,43
» voor de provincie 3.	»	387,38
» voor de gemeente 37	»	4777,63
Algemeen totaal fr.		20661,89

Er zijn dit jaar ten bureele van den Rijksontvanger veertien aangiften gedaan door tappers of herbergiers, die een debiet openden mits betaling van 100 franks vergunningsrecht.

PROVINCIALE BELASTINGEN.

Sterke Dranken.

291 herbergiers werden aangeslagen à rato van 19,50 fr. 8 slijters aan 26 franks, 't is te zeggen die ook ten huize in 't klein verkoopen, en 2 aan 39 franks.

Tabak en Sigaren.

Er zijn 119 debieten waarvan het gezamentlijk bedrag tot fr. 1140 beloopt.

Honden.

625 gewone, 41 jachthonden en 1 hazenwind worden aangeslagen.

Men betaalde hiervoor fr. 3145.

Accijsrechten.

Voor bieren en azijnen in 1890	fr.	31128,06
» » 1889	»	31943,06

Vershil in min fr. 815,00

Voor het winnen van 470 tabaksplanten, die in de belasting begrepen werden, betaalde men in 1891 7,05 franks.

414 planten bleven er vrij van, daar zij onder de 80 werden aangegeven.

De suppletieve rol van den eersten trimester 1891 houdt in personeel fr. 2241,23, verdeeld in 46 artikelen, en in patent fr. 1315,73, verdeeld in 156 artikelen.

Degene van den tweeden trimester van dit jaar behelst 28 artikelen op het personeel met fr. 1042,44 en 59 op het patentrecht met 1066,19 franken.

STEDELIJKE BELASTINGEN. — JAAR 1891.

15 0/0 op het belastbaar inkomen der bewoonde huizen, lusthuizen en nijverheidsgebouwen.	fr. 42332,40
Op paarden en ossen.	» 4269,60
Op rijtuigen	» 3210,00
	<hr/>
Samen fr.	49812,00

Het kohier voor het onderhoud en verbeteren der buurtwegen in 1891 bedraagt fr. 3209,36.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel.

Zonder verandering.

Groote wegen en straten.

In den loop des jaars heeft de Gemeenteraad zich bezig gehouden met de bepaalde lijnrichting in de straten in den doortrek der stad, deelmakende der groote wegenis.

Deze voorafgaande bepalingen werden noodig geacht, om een vast vertrekpunt te hebben voor de te doene studie van stoepen en riolen, waarover wij verder gewagen.

Eenige der hangende punten zijn door de Commissie van Openbare Werken onderzocht, en op haar voorstel door den Raad, ten einde tot eene minnelijke schikking met het Bestuur van Bruggen en Wegen te geraken, voorloopig bijgetreden.

De beraming des Gemeenteraads van 5 Juni 1891, waarbij de stad het plan van lijnrichtingen in de doorsnede van Turnhout der staatsbaan op Hoogstraeten (Warandestraat) voordraagt, komt met evengemeld plan goedgekeurd te worden bij koninklijk besluit van 24 Augustus 1891.

Wij verhoppen dat het onderzoek der lijnrichtingen voor de overige Staatsbanen welhaast zal volgen, en er ten slotte eene eindoplossing zal gegeven worden aan de zaak, die sedert 1869 hangende is gebleven.

De Waterstaat heeft langs verschillende uitgangspunten der stad den afloop der waters verzekerd, door middel van gekasseide goten.

Openbare verlichting. — Gaz.

De volgende tabel duidt het verbruik aan van gas door de stad in 1890.

Maanden.	Duur van verlichting der straten in uren.	Onkosten in franks.	Stadhuis en nachtwacht	Onkosten in franks.	Onvoorziene uitgaven.
			kub. met.		
Januari	50420	1008.40	130	26.00	
Februari	40966	819.32	102	20.40	
Maart	38503	770.06	95	19.00	
April	30699	613.98	76	15.20	
Mei	24925	498.50	42	8.40	
Juni	17917	358.34	56	11.20	
Juli	19139	382.78	52	10.40	
Augusti	27714	554.28	57	11.40	
September	34235	684.70	73	14.60	
October	43297	865.94	91	18.20	
November	49316	986.32	120	24.00	
December	57507	1150.14	171	34.20	
Totalen	434638	8692.76	1065	213.00	

Wij hebben in de begrooting voor 1891 eene uitgaaf voorzien van 650 franks voor de verlichting met petroollampen der Kommen van het Kanaal, der wegen die er naar toe leiden, en van verschillende andere wijken, waarvan het nut werd erkend.

Wij hebben dezen dienst in aanbesteding gesteld, en aan

den laagsten prijsbieder toegewezen aan de som van 354,60 fr. voor een gansch dienstjaar.

Deze gunstige uitslag heeft ons toegelaten op het gewoon krediet de eerste uitgaaf te verhalen voor het plaatsen van nieuwe lantaarnen in de wijk: Kruishuis, Hippelpad en steenweg op Gierle.

Wij hebben ook gaslantaarnen doen plaatsen op het einde der Korte Gasthuisstraat, nabij de woning van den heer Controleur der Douanen, in de Hannuitstraat en in het begin der Molenstraat.

Markten.

Wat de regeling der Markten betreft, en voornamentlijk het heffen eener belasting op dezelve, hieraan is geen verder gevolg gegeven voor redenen opgegeven onder TITEL II, " Gemeentereglementen. "

Bij het vaststellen der begrooting voor 1891, wees men op het nut dat er voor den landbouwer kon bestaan in het overdeken der Botermarkt.

De kwestie ter studie gesteld, kwam andermaal ter bespreking, en de Raad in grondbegin de zaak genegen, schreef in zijne begrooting tot dit einde een krediet van 21000 fr., gedeeltelijk te dekken door uit te gevene kasbons en door de opbrengst van de te verkoopene mastbosschen der stad.

Herhaaldelijk werden er proeven genomen tot doelmatige inrichting en om overtuigd te zijn van de mogelijkheid der uitvoering en van derzelve nut.

Deze hebben de onmogelijkheid van het ontwerp uitgewezen, doordien de plaats al te beperkt is; diensgevolge heeft de Raad besloten af te zien van het ontwerp.

Vleeschhal.

De openbare verpachting voor het jaar 1891, met inbegrip der uit de hand genomene plaatsen, gaf dit jaar eene opbrengst van 371 franken.

Keurmeestersdienst.

Sedert ons laatste verslag heeft deze zaak eene gansch nieuwe wending genomen.

De toezichtdienst van het slachtvleesch tot den verkoop bestemd, is door de wet van 4 Augustus 1890 in leven geroepen, en deszelfs uitvoering werd nader bepaald bij koninklijk besluit van 9 Februari 1891.

De Gemeenteraad, van zijnen kant de wettelijke schikkingen bepaaldelijk voor Turnhout willende in praktische uitvoering brengen, heeft, na grondige voorafgaandelijke studiën, hierover in zitting van 3 Augustus dezes jaars een tarief-reglement gestemd, hetwelk aan de goedkeuring der hoogere Overheid is onderworpen.

Hetzelve bevat in zijn hoofdartikel dat het onderzoek der geslachte dieren voor het verbruik bestemd, zal gedaan worden door één of meerdere keurders-toezichters, bij voorkeur veeartsen, door den Raad te benoemen.

Deze keurders-toezichters, zoo zij geene gediplomeerde veeartsen mochten zijn, moeten drager zijn van een bekwaamheidsdiploma, hunne bevoegdheid bestatigende, en afgeleverd door eenen Jury, hiertoe opzettelijk door het Staatsbestuur genoemd.

Van den eenen kant vermoeden wij dat er welhaast zich een veearts alhier zal vestigen, terwijl van den anderen kant drie vragen door bevoegde personen werden gedaan om den dienst waar te nemen.

Wij wachten dus slechts op de goedkeuring van het tarief-reglement om den keurdienst te verzekeren.

Middelerwijl geschiedt dezelve nog tijdelijk door de oud-beambten.

Er is ook een ontwerp tot regeling van den keurdienst van den vischhandel nedergelegd, om welhaast te worden besproken.

Gemeente-kerkhof.

Sedert ons laatste verslag zijn er geene vergunningen van grond op het gemeente-kerkhof meer aangevraagd.

De stad heeft den afkoop gedaan aan St. Pieters Kerkfabriek van het monumentaal ijzeren kruis, over ettelijke jaren aldaar opgericht, en betaalde hiervoor 1134 franken.

Openbare plaatsen en straten.

De gewone onderhoud der kasseiingen in de stadsstraten heeft zich bepaald bij de herkasseiing van een gedeelte der

verlengde Begijnestraat, der Botermarkt, en in sommige andere straten deelmakende der stadswegenis.

De gezondheidssteenwegen in de Lindekenstraat, den Akkerpad, de Fabriek-, Veld- en Molenstraten en Hippelpad, zijn thans met zijanten volledig, en, hiervoor heeft het Staatsbestuur eene toelaag vergund.

De Draaiboomstraat is ook, mits toelaag van den Staat, gekasseid geworden.

Een koninklijk besluit van 20 Mei 1891 verleende aan de stad Turnhout eene toelaag van 2290,00 franks, zijnde de tussehenkomst voor een derde, in de uitgaven ontstaan door de uitvoering dezer verschillende werken.

De buurtsteenweg tussehen Turnhout en Thielen maakt groote vorderingen. Een enkele eigenaar had zich verzet tegen allen afstand van grond, 't zij kosteloos, 't zij mits betaling.

Hierdoor werd de gedwongene onteigening noodig, en de stad verleende hiertoe hare bemiddeling, op voorwaarde dat alle kosten van geding en onteigening op derden belanghebbers zouden vallen.

Aldus werd de zaak ingelegd en machtigde een koninklijk besluit van 31 Januari 1891 de stad Turnhout, te verkrijgen, desnoods bij onteigening voor openbaar nut, deze gronden

noodig tot het leggen van den buurtsteenweg van Turnhout op Thielen met vertakking op Sevendonek.

Een ander koninklijk besluit van 14 Meert volgende, bepaalde de tussehenkomst des Staats in dit werk op fr. 51237,00 op het grondgebied van Turnhout, en op fr. 25750,00 op dit van Thielen. De toelaag der provincie voor ons grondgebied beloopt 37953 franken.

Terwijl de provinciale technische dienst zich bezig hield met de studie der verbinding bij middel van eenen buurtsteenweg van het gehucht Heizijde en Castelein aan de stad, heeft de Raad zich herinnerd dat in de oorspronkelijke ontwerpen begrepen was de verbinding van den Staatssteenweg van Turnhout op Breda aan de vertakkingsvaart van Turnhout naar Desschel, en besloot bij hoogdringendheid de studie der Leguitstraat in het ontwerp te begrijpen.

Sinds dien heeft men nog besloten tot de aanvraag der studie voor het voltrekken van het primitief ontwerp van af de stede J. Gorremans tot aan den Staatssteenweg van Turnhout op Hoogstraeten.

Hiermede is thans ook de provinciale technische dienst gelast, en de volledige studie geëindigd zijnde, zal de Raad over de aanneming van de te bepalene richting te handelen hebben.

De zaak van het Lukkerstraatje, waarover wij verleden jaar een woord gewaagden, is andermaal voorgebracht.

Verzoekers en belanghebbenden vergenoegden zich tijdelijk de verbinding te beoogen van het gehucht Oosthoven aan de kom der oude vaart. De Raad heeft dezen wensch in aanmerking genomen, en de zaak is voor verdere toelichting en onderzoek naar de Commissiën van Openbare Werken en van Landbouw verzonden.

Wat de zaak der *Stoepen en Riolen* betreft, deze is sedert ons laatste verslag nog herhaaldelijk in bespreking geweest.

Eens de verslagen van de heeren Royers over het stelsel van riolen, der heeren Zanen en Van den Plas over de stoepen, en van den heer Goffin over de zaak onder het opzicht der openbare gezondheid ingekomen, zijn deze ter vertaling nedergelegd en in druk gegeven.

Zonder iets of wat nopens de aankleving van een of ander stelsel, noch nopens het grondbegin der zaak voorbarig te beslissen, heeft de Raad het nut ingezien volgens gegevens van den heer Ingenieur Royers, het voorgesteld riolenet te doen ontleden en becijferen, om overtuigd te zijn van de onkosten die het zoude veroorzaken.

De heer Zanen, Ingenieur van Bruggen en Wegen alhier, heeft zich welwillend met deze zaak belast; doch om doelmatig te werk te gaan, is een algemeen plan der stad noodig geacht, waaraan thans de bedienden van zijne bureelen onder zijne wijze leiding arbeiden.

Rivieren en Waterloopen.

De voortdurende regens hebben den gewonen onderhoud en de jaarlijksche ruiming schier onmogelijk gemaakt.

Ook is de tijdruimte, vooreerst bepaald van 15 Juni tot 15 Augustus, door de bestendige Deputatie van den Provincieraad op het grondgebied van Turnhout, Oud-Turnhout en Vosselaer verlengd geworden tot 1 October volgende.

Wij vroegen ook nadere inlichtingen aan de bevoegde Overheid betreffende het ruimen van de niet bevaar- noch vlotbare waterloopen die niet op het goedgekeurd atlas voorkomen, en de manier van handelen om tot den noodigen onderhoud te geraken om den afloop te verzekeren, 't zij door eigene werken der boordeigenaars, 't zij lastens deze laatsten ambtshalve door de stad.

Het verkregen antwoord dringt aan tot inschrijving op het atlas van al de waterloopen die eenig nut kunnen bijbrengen, om op hen de wettelijke schikkingen toepasselijk te maken.

Aangezien het de plicht is van alle gemeentebestuur ten allen tijde de goede afloop der waters te verzekeren, en ter zake hoofdzakelijk de Kasteel- en Maasloopen benevens eenige andere in feit werden gesteld, hebben wij voor dit jaar tot eene ambtelijke ruiming door de stad besloten, dewelke zich echter bij het strikt noodige zal bepalen.

Wij oordeelen tevens dat het geraadzaam zal zijn al de waterloopen zonder onderscheid op het atlas te zien inschrijven, om in de toekomst alle moeielijkheid te voorkomen.

Gemeentebouwen.

Al de gemeentebouwen zijn thans in goeden staat van onderhoud.

De eigendom der Staats middelbare school is thans gansch door eene afsluitingsmuur omgeven.

Deszelfs voorgevel is in den loop des zomers tweemaal geschilderd.

Het gemeentebouw "Het Kasteel," dienende voor gehoorzaal der Rechtbank van eersten aanleg en voor Arresthuis, is in goeden staat van onderhoud gesteld.

De werken van herschildering, witten en plaatsen van schaliën werden in aanbesteding gesteld en toegewezen voor 1188 franks aan den heer Antoon Faes, Aannemer van werken alhier.

De binnenplaats werd ook goed voorzien even als de vensters en zolderingen.

In de school te Sevendonck hebben wij een afsluitingschutsel geplaatst, om desdoende twee afzonderlijke klassen te vormen.

Het gebouw alsmede dit der pastorij aldaar, zijn ook herschilderd.

Bijzondere bouwingen.

Van 1 september 1890 tot zelfden datum 1891 verleende men 20 toelatingen om gebouwen op te richten, of er veranderingen aan toe te brengen langsheen de stadsstraten, ter-

wijl 14 machtigingen in zelfden zin zijn gevraagd langsheen de groote wegenis.

TITEL XIII.

LANDBOUW.

De langdurige en hevige vorst van den winter 1890-1891, heeft op meer dan eene wijze de verwachtingen van den landbouwer verijdeld.

Vroegtijdig in de maand November ingevallen, zijn de rapen en de latere spurrie te velde gebleven.

Hierdoor is een zwaar verlies aan veevoeder ontstaan.

Bovendien is het den akkerman onmogelijk geweest vele gronden te bebouwen, die tot in het late voorjaar braak moesten blijven.

Vele rogge, doch bijzonder de tarwe, zijn door het guro jaargetijde verloren, waardoor de landbouwer verplicht werd tot de herzading van koren, hevik en garst, die nog tijdig goeden wortel hebben genomen.

Wanneer men rekening houdt dat deze gewassen na den winter werden gezaaid, belooft de scheut eene voldoende opbrengst, alhoewel het stroo niet al te lang is gegroeid.

De aanhoudende regens van het zomargetijde hebben den aardappelplant min begunstigd, zoodat deze, bijzonder op de

lage gronden, schier teenomaal is verloren, doorgaans in haren wasdom werd gekrenkt en dus eene opbrengst beneden het gewone belooft.

Alhoewel de rogge op vele akkers maar dun stónd, heeft deze eene onverwachte hoeveelheid stroo geleverd, en vermoedt men dat haar gewicht niet beneden het gewone zal zijn.

Het zwart koorn is in groote hoeveelheid waargenomen, en dit heeft zelfs bijzondere onderrichtingen uitgelokt van het hooger Bestuur, om de nadeelige gevolgen te keer te gaan, die dit onkruid bij menschen en vee kan te weeg brengen.

De haver is in het algemeen buitengewoon goed van stroo en opbrengst, terwijl de tarwe en de boekweit gedeeltelijk zijn mislukt.

De oogst is met tamelijk schoon weder kunnen ingeschuurd worden, en in de maand September heeft eene overschoone najaarszon de inoogsting van aardappelen, haver en toemaat begunstigd.

Het hooigras was in de rede, doch de toemaat is over het algemeen kort gebleven; de klaver echter was buitengewoon goed.

Wij verhoplen dat de wintervorst zal vertragen in te vallen, om de najaarsvruchten als spurrie, rapen en andere toe te laten te volkomen.

De veestapel is bevrijd gebleven van besmettelijke ziekten, en de prijzen zijn middelmatig geweest.

Opbrengsten.

Daar de tarwe en de wintergarst meestal zijn mislukt, zullen wij hiervan in de opbrengsten noch in de prijzen van dit jaar melding maken.

Men schat de opbrengst der granen per hectaar op ons grondgebied middelmatig als volgt:

Koren (rogge)	20	hectoliters
Haver	42	id.
Boekweit	10	id.
Aardappelen	10,000	kilos

Prijs der granen.

Voor de rogge gemiddeld per 100 kilos	fr. 21,00
„ haver	„ „ 13,00
„ aardappelen	„ „ 8,00

De middelmatige prijs der boter was aan fr. 1,20 per kilogram.

Landbouwvoordrachten.

Zooals wij verleden jaar voorzagen, heeft het landbouwkomiteit afgezien van de voordrachten met toelaag van Staat en Stad alhier ingericht over den tuinbouw, en de ooft- en moesteelt.

Bij ministeriëel besluit van 11 Mei 1891, werden alhier, evenals in vele andere gemeenten van het Rijk, bijzondere voordrachten ingericht over de bieënteelt, die ten getalle van vier gegeven werden door den heer Aug. Mees, bieënhouder en conferencier te Herenthals.

Deze voordrachten hadden plaats op de bovenzaal van het Stadhuis op Zondagen 30 Augustus, 6, 13 en 20 September 1891, en werden door een honderdtal biënhouders van Turnhout en omstreken, als van Oud-Turnhout, Arendonck, Casterlé, Ravels en Weelde aandachtig gevolgd.

De kundige conferencier kweet zich buiten verwachting van zijne taak, en zijne overtuigende redenen, gestaafd op bewijzen nopens de nieuwerwetsche manier der teelt, vonden weerklink bij zijne aandachtige toehoorders, en hebben voorzeker veel bijgedragen om dezen kwijnenden tak onzer nijverheid en akkerbouw herop te beuren.

Veemarkt.

Te koop gesteld vee.		Ossen	Koeien	Vaarzen	Kalveren	Stieren	Schapen	Varkens	Paarden	Stuks vee ter markt gebracht.
1890	October	14	216	127	155	5	8	97	1	623
	November	64	260	116	152	18	6	184	0	800
	December	139	164	59	120	19	6	207	0	714
	Januari	16	12	5	25	1	7	172	0	238
1891	Februari	742	301	137	253	11	4	300	0	1748
	Maart	384	307	206	234	23	11	226	0	1391
	April	127	236	161	185	5	2	152	0	868
	Mei	85	218	90	184	14	2	130	0	723
	Juni	105	235	103	185	17	1	361	0	1007
	Juli	52	281	189	156	15	2	187	0	882
	Augusti	56	318	137	191	12	5	220	0	939
	September	28	337	121	211	16	2	151	0	866
Stuks vee ter markt gebracht.		1812	2885	1451	2051	156	56	2387	1	10799
Middelmatige prijs per stuk.		400	306	240	123	330	27	15	0	

Paardenmarkt.

De Markt van 2 Februari dezes jaars was zeer goed bevoorrad. Niet minder dan 85 paarden, 78 veulens en 4 hengsten werden aangevoerd.

Er waren eenige vreemde kooplieden opgekomen, en de verhandeling was ook tamelijk.

Volgens men heeft kunnen onderscheppen, zijn een twintigtal paarden verkocht geworden.

De Markt van 8 September was min belangrijk, nochtans dat er 25 paarden en 33 veulens zijn opgenomen.

De premiën voor den aanzienlijksten aanvoer van paarden en veulens op de beide markten werden gewonnen :

Voor de meeste paarden met 6, dertig franks door den heer Julius Caron.

Voor de meeste veulens met 5, twintig franks door den heer Jan De Coster.

De gemiddelde prijs van het vleesch ter verbruiking was als volgt :

Ossenvleesch, per kilogram fr.	1,75
Koeien " " "	1,35
Vaarzen " " "	1,50
Kalfs " " "	1,80
Stieren " " "	1,40
Schapen " " "	1,90
Varkens " " "	1,40
Paarden " " "	1,15

Broodzetting.

Men zie het verslag over 1887—1888.

Beplantingen of ontginningen.

Volgens bevoegde mannen, en namelijk volgens de commissie der insecten, zoo zegt de heer Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken, in zijn vertoog tot Z. M. den Koning, heeft men in de Mastbosschen der Kempen een nieuw insect gevonden, hetwelk men den houtknager (hylésine) noemt, en dat, mits gebrek aan bijzondere zorg, de voornaamste oorzaak zal worden der aanzienlijke schade, die de harsboomteelt dezer streek meer en meer doet kwijnen.

Dientengevolge zijn er bij koninklijk besluit van 9 September 1891 krachtige maatregelen voorgeschreven, waarvan de doelmatigheid is erkend, om de mastbosschen der Kempen te beschutten tegen de hout- en bladervretende insecten, welke er aanzienlijke schade hebben veroorzaakt en nog veroorzaken.

Wij hopen dat deze pogingen met den besten uitslag mogen worden bekroond, om dezen tak van nationale welvaart voor goed van dezen vijand te bevrijden.

Veeartsenijdienst.

De nieuwe wettelijke schikkingen opzichts den toezichtdienst van het slachtvleesch tot den verkoop bestemd, en

nopens de herinrichting van den ambtelijken veeartsenijdienst, besluiten in zich de noodzakelijkheid in onze stad eenen gediplomeerden veearts te bezitten.

Daarom is het dat de Raad, in zijne zitting van 22 September jongstleden, de jaarlijksche toelaag der stad op 1200 fr. heeft bepaald; ook valt het in zijne bedoelingen hem den toezichtdienst van het slachtvleesch gedeeltelijk op te dragen, en hem met deszelfs bestuur te gelasten.

Wij zijn thans in rechtstreeksche onderhandelingen met bevoegde mannen, en wij zijn op het punt eenen veearts in ons midden te bezitten.

Intusschentijd wordt nog steeds de gezondheidsdienst van het vee op onze markten waargenomen door den heer J. Quacyhaegens, aangenomen veearts te Hoogstraeten.

Prijskamp voor paarden, vee enz.

Op 11 12 en 13 October van dit jaar, zal er ter stede eene tentoonstelling en algemeene prijskamp plaats hebben van paarden, rundvee enz., hofgevogelte, veld- en hofvruchten, fruit, boter, bloemen, landbouwwerktuigen, toestellen voor melkerij en zuivelbereiding, voor bieënteelt enz., waarvoor eene menigte prijzen worden uitgelooft.

Dit feest wordt ingericht door de zorgen van het landbouwkomitee Turnhout, en de stad heeft hiervoor eene toelaag gestemd van 1000 franks.

TITEL XIV.

NIJVERHEID.

Fabrieken en Trafieken.

Er zijn 27 onderzoeken " de Commodo et Incommodo „ geopend, waartusschen 10 voor het oprichten van bergplaat- sen van petroleum, 9 voor bakovens, 3 voor smis, 2 voor slachterij, 1 voor kuiperij, 1 voor blauwverwerij en 1 voor een stoommachien van 250 paardenkracht.

Handel op het Kanaal.

Sedert 1 September 1890 tot hetzelfde tijdstip 1891, is er door de vaart van Turnhout naar Antwerpen vervoerd :

Per ton van 1000 kilogrammen.

Steen	4437791
Pannen en plaveien	6488
Steenkolen van Luik	18699
Steenkolen van Pruisen	2784
Brandhout en mijnhout	12994
Zand van Desschel en Moll	7433
Heide (voor bezemen)	963
Mest	10444
Kasseien van Luik en Dinant	1219
Graan, tarwe, rogge, haver en gerst	992

Tarwebloem	1116
IJzer en koper (rails)	172
Minerai de zine	183
Moubelen	46
Kalk, krijt en mergel voor ciment	29640
Hooi en stroo	58
Verschillende waren (bij beurten)	10274
Pulpe de betterave	88
Zout	516
Sterk water, vitriool en glycerine	1078

Openbare vervoermiddelen.

Een koninklijk besluit van 13 Januari 1891 verklaarde van openbaar nut de werken tot herinrichting der spoorweg- statie van Turnhout.

Sinds dien zijn er verschillende parceelen in der minne of bij onteigening aangematigd en is de inwendige herinrichting der standplaats bijna voltooid.

De verschillende lijnen en wisselingen zijn aangelegd, de draaischijf ten westen geplaatst, de lading- en lossingsplaats der koopwaren langsheen de Statiestraat ingericht, waar- langs een fraai ijzeren hek tot afsluiting is gesteld; een hel- lend vlak voor de geladene wagens, en een tweede voor lading en lossing der beesten, ten noorden, op de hoogte van den steenweg Turnhout-Hoogstracten aangelegd.

Thans blijft er nog de slechting van het oud statiegebouw

en oprichting van het nieuwe, van welks plannen de Raad op verzoek inzage heeft verkregen, en die ten volle aan de verwachting der bevolking hebben voldaan.

De zaak van den buurtspoorweg Turnhout-Moll, waarover wij in ons vorig verslag gowaagden, heeft tengevolge van menigvuldige bijeenkomsten en beramingen, te Herenthals, Gheel en Westerloo gehouden, eene gansch nieuwe wending genomen.

Deze lijn, die door Turnhout wordt betracht tot Meerhout, om verder in verbinding te komen met degene van Mechelen-Heyst-op-den-Berg-Westerloo, heeft vooral in de Zuider-Kempen eene voortdurende verdeeldheid tusschen de belanghebbende gemeenten doen ontstaan, die het niet eens zijn geworden over de te verkiezen richting, 't zij over Eynthout, Zammel en Oosterloo (Gheel) naar Westerloo, met vertakking van Gheel (vaart) naar Sichem, 't zij over Eynthout, Veerle naar Westerloo.

Tot slot schijnt de bestendige Deputatie genegen door al de belanghebbende gemeenten het ontwerp Turnhout-Oud-Turnhout-Rethy-Desschel-Moll-Meerhout-Vorst-Veerle-Sichem te doen bestuderen, doch hiertegen heeft nogmaals de gemeente Veerle afdoende verzet beteekend.

Kortelings komt de Gemeenteraad van Turnhout, in zijne zitting van 22 September 1891, uit bijzondere redenen te

besluiten niet tusschen te komen in de gedeeltelijke bekostiging der studie op het grondgebied van Veerle, terwijl dezelfde vergadering oordeelt dat, aangezien de lijn, in verbinding met de ontworpen lijn van Turnhout-Arendonck, ter hoogte van het punt Zwaneven onder Oud-Turnhout, het grondgebied van Turnhout niet raakt, de stad niet gehouden is in derzelver studiekosten tusschen te komen.

Het ontwerp van buurtspoorweg Turnhout-Arendonck is ver gevorderd, en wij hopen dat de uitvoering van hetzelfde niet zal vertoeven.

Staat en Provincie hebben hunne wederzijdsche tusschenkomst beloofd, en hun aandeel zal verkregen worden zoodra de gemeenten, die belang in de zaak hebben, hunne bijdragen zullen hebben bepaald.

Zoo is het dat Turnhout haar aandeel, zijnde van 108,000 fr., had bepaald, 't zij in jaarrent fr. 3888, eveneens Arendonck fr. 91,000, of in jaarrent fr. 3276, terwijl eerstens de gemeente Oud-Turnhout, berekend op een aandeel van fr. 60,000 of fr. 2160 jaarrent, hare tusschenkomst volstrekt had geweigerd.

Doch het nut der lijn nader inziende, en met gegronde rede veronderstellende dat de lijn generzijds der grens zou worden doorgetrokken tot Eynthoven, stemde deze gemeente eene inschrijving van fr. 25000, echter mits zekere bezwarende voorwaarden, waartusschen er door de Nationale Maat-

schappij van Buurtspoorwegen als onaanneemlijk werden aanzien.

In de hoop dat deze gemeente, bij herhaalde pogingen van zelfde maatschappij, deze bepalingen zoude intrekken, zijn de stad Turnhout en de gemeente Arendonck aanzoekt het overige gedeelte van Oud-Turnhout ten hunnen laste te nemen.

Hiermede nam de stad Turnhout genoegen, en de Gemeente-Raad heeft in zijne jongste zitting van de blijvende fr. 35,000, eene som van fr. 19,000 ingeschreven, aan de jaarrent van fr. 684, onder uitdrukkelijk beding dat de gemeente Oud-Turnhout van hare bezwarende voorwaarden afzie, en hare tussehenkomst voor 25,000 fr. zonder voorwaarden blijve verkregen.

Wij twifelen niet of deze gemeente zal hiermede genoegen nemen, en wij hopen dat ook Arendonck zijnerzijds de blijvende fr. 16,000 zal inschrijven, om het noodige kapitaal te vormen, ten einde het ontwerp zoo spoedig mogelijk worde uitgevoerd.

In dit vooruitzicht heeft men in den Gemeente-Raad meermaals het punt aangeraakt voor het leggen der lijn rondom de stad bij voorkeur aan de doortrekking der Otterstraat.

Voorloopige plannen en bestekken werden zelfs opgemaakt, doch hieromtrent zal men slechts bepaaldelijk kunnen beraamen, dan wanneer het ontwerp door de Nationale Maatschappij tot onderzoek zal worden voorgedragen.

Een ministerieel besluit van 15 Januari 1891, keurt goed het plan van grondinneming op het grondgebied van Turnhout voor den buurtspoorweg Antwerpen-Hoogstracten-Turnhout.

Dit plan bevat ook een perceel grond langsheen den Antwerpschen steenweg, welk door de Nationale Maatschappij van het Bestuur der Godshuizen van Turnhout is aangekocht, en waarop sinds dien twee loodsen zijn opgericht tot berging der machienen en rijtuigen, terwijl er eene koopwarenstatie met aanhechtige woning voor den staticoverste is opgericht.

In naam des Gemeente-Raads hebben wij opvolgend bij het Staatsbestuur, later bij de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen aangedrongen, tot het inrichten van eenen laattrein op den spoorweg Antwerpen-Contich-Lier-Turnhout, of op den buurtspoorweg Antwerpen-Oostmalle-Turnhout, om aldus het vervoer van reizigers, goederen, handelswaren en brieven te verzekeren, welke dienst veel laat te wenschen, en die, verricht door de nachtelijke mallepost, geene genoegzame waarborg oplevert.

Wij betreuren dat onze pogingen den gewenschten nitslag niet hebben verkregen.

Rechtbank.

Het personeel der Rechtbank van eersten aanlog is hetzelfde gebleven.

Vrederecht.

Zonder verandering.

Koophandel — Nijverheid.

Voor het oogenblik is de toestand onzer Turnhoutsche papier- en speelkaarten-nijverheid eenigszins bevredigend. De orders zijn tamelijk gevuld, doch de prijzen blijven bij voortdurend weinig winstgevend.

De tijkennatie en de handel in kanten verkeeren nog steeds in eenen kwijnenden toestand.

Sedert ons laatste verslag is er in eene onzer sigaren-fabrieken eene gedeeltelijke werkstaking uitgebarsten.

Daar de beweringen van het werkvolk van allen grond waren ontbloot, heeft de patroon geen enkele der werkstakers terug in dienst genomen, en is de zaak allengs zonder moeilijkheden afgelopen.

De hoogere Overheid heeft bij twee reizen aangedrongen tot het oprichten van eenen nijverheids- en werkraad, doch de Gemeenteraad er het nut niet van inziende, en daar de arbeidende klas dusdanige inrichting niet verlangde, heeft telkens een ongunstig advies geuit.

Op zaterdag, 15 November 1890, Naamdag des Konings, had er ten Stadhuize eene aandoenlijke plechtigheid plaats.

Eenige voorbeeldige werklieden, vereerd met het nijver-

heidseereteeken, werden in openbare zitting des Gemeenteraads geroepen, om door het Gemeentebestuur gehuldigd te worden.

Deze huldebetooging aan de deffige werkersklas maakte den besten indruk. De heer Burgemeester drukte de loof uit dat het nog meermaals aan het Gemeentebestuur zoude gegeven worden, de brave werkende klas van deszelfs goede inzichten jegens haar te kunnen overtuigen, terwijl door een der vereerde werklieden een woord van dank aan het Bestuur en van verknochtheid aan den vooruitgang onzer Turnhoutsche nijverheid werd uitgesproken. Wij zijn gelukkig in het huidig verslag de namen te mogen opnemen der verschillende werklieden vereerd met het nijverheidseereteeken, heden in onze stad nog in leven. Wij deelen deze mede zooals zij ons door de patroons werden opgegeven, en wij voegen er ook degenen bij die ons persoonlijk zijn ter kennis gekomen. Een afdruksel van ons verslag zal op 15 November aanstaande tot herinnering aan iederen gedecoreerden behandigd worden.

Papiernijverheid.

Gesticht Brepols & Dierckx Zoon:

Kinnans Frans	verkreeg in Aug. 1881	het eereteeken van 2de klas
Meeuwes Adr.	» Dec. 1873	» 2de »

Peeters Jan	verkreeg in Mei 1874	het eereteeken van	2de »
id. »	» Aug. 1881	»	1ste »
Van Laer Jan	» Juli 1890	»	2de »
Wilrycx Adr. Ch.	» » »	»	2de »
Wilrycx Fr. Lod.	» » »	»	2de »

Maatschappij in commandiet, Biermans Leonard :

Van Laer Henri	verkreeg in Dec. 1867	het eereteeken van	2de klas.
» »	» Aug. 1881	»	1ste »

Gesticht Glenisson et fils :

Deswart Ch.	verkreeg in Juli 1891	het eereteeken van	2de klas.
Sels Petrus	» Mei 1874	»	2de »
» »	» Juli 1891	»	1ste »
Vermeulen Jan Jos.	» » »	»	2de »

Gesticht Meses et fils :

Van Gestel J. B.	verkreeg in Aug. 1881	het eereteeken van	2de klas.
------------------	-----------------------	--------------------	-----------

Gesticht Ant. Van Genechten :

Bauweraerts Jac.	verkreeg in Aug. 1882	het eereteeken van	2de klas.
De Briyn Henri	» Aug. 1887	»	2de »
Dierckx Edouard	» Juli 1891	»	2de »
Dierckx Frans	» Jan. 1879	»	2de »
» »	» Juli 1890	»	1ste »
Govaerts Jos.	» Juni 1884	»	2de »
Janssens Jan	» Juli 1890	»	2de »
Lenaerts Petrus	» Sept. 1862	»	2de »
» »	» Aug. 1882	»	1ste »
Mertens Dionysius	» Jan. 1879	»	2de »
» »	» Juli 1891	»	1ste »

Thys Pet.	verkreeg in Juli 1891	het eereteeken van	2de »
Van Noppen Karel	» Aug. 1882	»	2de »
Van Noppen Louis	» Juni 1884	»	2de »
Verboven Karel	» » »	»	2de »
Verdonck Frans	» Jan. 1879	»	2de »
» »	» Aug. 1886	»	1ste »
Verdonck Jan	» Aug. 1882	»	2de »
Verdonck Louis	» Juli 1891	»	2de »

Tijkennijverheid.

Patroon : Mr. Jos. Sak-Volders :

Lenaerts Corn.	verkreeg in Aug. 1883	het eereteeken van	2de klas.
Lenaerts Ferd.	» Aug. 1884	»	2de »
Van Aken Adr.	» Mei 1877	»	2de »
» »	» Aug. 1888	»	1ste »

Patroon : Mr. Ch. Steenackers :

Bastiaensen Jos.	verkreeg in Aug. 1884	het eereteeken van	2de klas.
Bastiaensen Louis	» Aug. 1883	»	2de »
Wouters L. Const.	» Juli 1891	»	2de »

Andere Nijverheden.

Meenwes Fr. patr. Car. Volders,	verkr. in Dec. 1870	het eeret. van	2de kl.
» » »	» Aug. 1887	» 1ste kl. huissch.	
Pas J. B.	» F. Van der Beuren,	verkreeg in Juli 1891	het eeret.
	van 2de klas ; zeepziederij.		
Strymans Fr. patroon L. Bartels	verkreeg in Juli 1891	het eereteeken	
	van 2de klas ; timmerwerk.		
Toelen Joseph, patroon Rich. de Chaffoy,	verkreeg in Juli 1890	het eeret.	
	van 2de klas ; huidevetterij.		
Vogels Joseph	verkreeg in Aug. 1886	het eeret. van	2de klas timmerw.

Landbouwdecoratie en dienstjaren :

Otten Henri, patroon Mr Lud. Boone, verkreeg in Aug. 1887 het eere-teeken van 2de klas.

Lenaerts Adr. patroon Mr Lud. Boone, verkreeg in Aug. 1887 het eere-teeken van 2de klas.

Wij brengen nogmaals eene welverdiende hulde aan deze uitgelezene schaar van voorbeeldige werklieden, en wij hopen dat in de volgende jaren deze lijst nog immer moge aangroeien.

Dood van Prins Boudewijn.

Eene droeve mare verspreidde zich met de snelheid des bliksems over gansch België in den morgen van 23 Januari 1891, en weerklonk als een donderslag in de harten van alle ware Belgen, steeds met nauwe banden aan het duurzaam Vorstenhuis verkleefd.

Onder den indruk der ramp die de Koninklijke Familie en het Vaderland trof, stelden wij de volgende proclamatie op, die onmiddellijk in de stad werd afgekondigd:

“ Medeburgers,

“ Heden morgen brengt ons het Staatsblad de droevige tijding van het smartelijk verlies, dat het Vaderland en de Koninklijke Familie komen te ondergaan.

“ Zijne Koninklijke Hoogheid, Prins Boudewijn, oudste zoon van den Graaf van Vlaanderen, die eens de troonopvolger

van Z. M. zoude zijn, is gisteren morgen te twee ure, na eene kortstondige ziekte, overleden.

“ Deze bijna schielijke dood van den jeugdigen en volkslievendenden Prins, wiens buitengewoon uitmuntende hoedanigheden de hoop onzer toekomst waren, dompelt alle ware Belgen in den diepsten rouw!

“ Gij zult met ons deelen in de onuitsprekelijke droefheid, welke ons dierbaar Vorstenhuis te nederslaat, en het verlies betreuren dat het Vaderland ondergaat. ”

Wij bevelen verder dat, ten teeken van rouw, de vlag ten Stadhuize halftop zoude worden geheschen, en de rouwklok zoude luiden des middags en des avonds van den dag der proclamatie, benevens den vooravond der plechtige begrafenis, en op denzelfden des morgens en des middags, telkens eene halve uur.

In de eerstvolgende zitting des Raads, 't zij op 27 Januari 1891, werden twee verzoeken van rouwbeklag aan de Koninklijke Familie voorgedragen, en eenparig aangenomen.

Deze luidden als volgt:

Aan Hunne Majesteiten den Koning en de Koningin der Belgen, te Brussel.

Sire! Mevrouw!

“ De Gemeenteraad van Turnhout verneemt met de bitterste droefheid het smartelijk verlies dat ons dierbaar Vorstenhuis heeft getroffen.

“ Het vroegtijdig afsterven van den jeugdigen Prins Boudewijn, aan wiens oprecht vaderlandsche opleiding Zijne Majesteit gansch hare zorg wijdde, en op wiens uitmuntende hoedanigheden alle Belgen terecht eene hoopvolle toekomst bouwden, dompelt onze bevolking in den diepsten rouw.

“ Onder den indruk dezer harde beprooving, Sire, Mevrouw, scharen wij ons met al onze stadgenooten dichter rond den Troon, om met onze beproefde Vorsten dit onherstelbaar verlies te beweenen, en meteen onze onverwrikbare trouw aan het Koninklijk Stamhuis te bevestigen.

“ *Sire ! Mevrouw !*

“ Wij smeeken den Almachtige, wien het behaagde ons deze ramp over te zenden, Hunne Majesteiten en de Koninklijke Familie onder zijne goddelijke bescherming te nemen en Hunne smarten te lenigen.

“ Wij blijven, Sire ! Mevrouw ! Hunner Majesteiten verkleefde onderdanen.

“ *Namens den Gemeenteraad van Turnhout.* „

Aan Hunne Koninklijke Hoogheden den Graaf en de Gravin van Vlaanderen te Brussel.

“ *Monseigneur ! Mevrouw !*

“ De Gemeenteraad van Turnhout drukt zijne eerbiedige deelneming uit in de onherstelbare ramp, die uwe doorlichtige Familie te neder slaat.

“ Alle vaderlandslievende Belgen betreuren het smartelijk verlies van den dierbaren Afgestorvene, die aan onze hoopvolle verwachting, helaas, te vroegtijdig wordt ontrukkt.

“ Wij smeeken den Heeler aller smarten, dat Hij zich over Uw Huis ontferme, en dat de liefde van uw blijvend kroost de tegenwoordige droefheid eenigermate verzachte !

“ Aanvaardt, Monseigneur ! Mevrouw ! de vertolking der innige en eerbiedige deelneming onzer gansche bevolking.

“ *Namens den Gemeenteraad van Turnhout.* „

Winter van 1890-1891.

Er heerschte een felle wintervorst die onverwacht inviel in den nacht van 18 op 19 November 1890, en onophoudelijk woedde tot 23 Januari 1891.

Slechts werd de vorst door enkele stonden van dooi onderbroken; daarbij viel er de veertien laatste dagen nog een overvloedige sneeuw, waardoor alle buitenwerk werd gestremd.

Meldenswaardig is het dat de sterke Scheldestroom vast vror, en alle verkeer in de haven van Antwerpen zoo in aanslits in uitvoer onderbroken werd.

De noodlijdende en arbeidende klassen leden hevig door dezen aanhoudenden guren winter. Buiten de ontelbare bedektelijke onderstanden, heeft het Staatsbestuur de noodzakelijkheid ingezien buitengewone onderstanden op de Staats-

kas te verleenen, om den arme en den beproefden landbouwer ter hulp te komen.

Plaatselijke komiteiten werden ingericht om de bedelingen zoo doelmatig mogelijk in te richten.

Het Turnhoutsch kantonaal komiteit kweet zich lieverig van zijne lastige taak, en de Gemeenteraad bracht hetzelfde zijne welgemeende hulde.

Door zijne bemiddeling zijn er eene zekere hoeveelheid zetaardappelen aan de werkende klas uitgedeeld, daar dit voedingsmiddel haren bijzondersten rijkdom uitmaakt.

Wij verkregen een voorafgaandelijk aandeel in specie van 1200 fr. welke som wij tusschen de verschillende menschevriendende maatschappijen en inrichtingen verdeelden, om in de dringendste noodwendigheden te voorzien.

Het aandeel van Turnhout in het landbouwkrediet bedroeg fr. 1570., terwijl de stad eene toelaag vergunde van 430., franks.

Daarenboven betaalden wij nog aan gebezigd werkvolk tot het ruimen van sneeuw op de Grootte Markt en in de bijzonderste straten 1014,50 franks.

De scheepvaart gestremd zijnde, richtte men ijsfeesten in, terwijl concerten en voorstellingen met een liefdadig doel werden gegeven.

Naar hetgeen elders geschiedde, richtte men den 11 Januari 1891 op den nieuwen bassin eene wip op, alwaar door de Maatschappij "Den Edelen Handboog," eene prijs-schie-

ting op de Wip werd gegeven, hetgene voortijds nooit alhier was geschied.

Begunstigd door eenen overheerlijken zonnenschijn, had het feest honderden menschen op het ijs gelokt, terwijl een flink muziekkorps zijne beste stukken uitvoerde, en men vermetel genoeg was om met paard en slede een tocht op het ijs te wagen.

Dezes dikte was met plaatsen 0 m. 35, 0 m. 45, ja zelfs tot 0 m. 60.

Bij de gravingen op het Gemeente-Kerkhof, bestatigde men dat de vorst tot op de diepte van eenen meter was doorgedrongen.

Wij drukken de hoop uit dat wij voor vele jaren van zulk verschrikkelijk wintergetijde mogen bevrijd blijven.

Wij voegen bij het verslag eenige geschiedkundige aantekeningen, onze stad betreffende, en opgemaakt door den heer P. Vues, Sadsarchivist.

Wij blijven voortdurend op uwe welwillende medewerking rekenen voor al wat stadsbelangen betreft.

Te Turnhout in openbare zitting des Gemeenteraads van 5 october 1891.

Ter ordonnantie:

De Secretaris,
H. PEETERS.

De Burgemeester,
P. DIERCKX.

GESCHIEDKUNDIGE BIJDRAGEN

UIT DE

Archieven van Turnhout.

20 July 1591.

Over de garnisoenen van het Kasteel van Turnhout en Westerloo.

Aan myne heeren de Staten van Brabant:

Verthonen in alder oytmoet uwe Eed. onderdanighe Schepenen ende Gesworen der vryhey van Turnhout ende Westerloo, hoe dat sy supplianten naer de overvallinghe de Casteelen in haere vryhey ende plaetsche staende, tot haerder grooter bedervinghe ende schade onlanex geschiet by willecoringhe van zyne hooch^t, nyet naergelaeten en hebben by henne Gedeputeerde haer beste te doen, ten eynde deselve huysen van den tegenwoordighen garnisoen verlaten zynde, neutral by de inwoonders deselver plaetschen souden moghen bewaert worden, oft anderssints tot minste beschadicheyt versekert; zynde de supplianten midts haere groote costen, ende moeyten genouchsaem goede hope gegeven, en hadde tselve alsamen nyet belthende

— 107 —

opgehouden geweest by de oversten van den ghenen, die deselve huysen Innegenomen hebben, last-gehadt hebbende deselve oyck met Ruytervolek te besetten, ende de selve tot dyen eynde op te lichten. Ten waere hem in zyn particulier in recompense van zynen proufflyten van beyde de voors. huysen gedaen werde enen schenck van vier duysent Rx g^s eens, waertoe de supplianten midts haere sware excessive Lasten tot nochtot ter cenre, ende ter andere zyde geleden, egheen middel en weten « waerom » sy hun kerende zyn aen uwe Eed: de selve oytmoedelyck biddende, ten opsien van de beschadicheden die tgeheel Landt daer (Godt betert) dagelycx van draghende is, Om het meeste quaet, metten minsten te verhoeden, in conformiteyt van den brieven hiermede gaende van mynen Eerweerdichsten heere de Bisschop van Antwerpen, ende mynen heere den coronelle Mondragon, uwe Eed. ge lieve de voors. somme daertoe te doen vuytreycken, oft bewysen, oft ten minsten consenteren dat alle omliggende plaetschen onder Turnhout en Westerloo voerss. resorterende, de voors. somme midtsgaders d'oncosten Domme gedaen naer rate, (Dover zy haer nyet toe te vstaen en willen geven) opbrengen, midts geloefte dat haer corten sal aen de jerste lasten die zy ten bewyse van uwe Eed. tot behoeve van syne Ma^t moeten ofte zullen moeten geven, tzy beede, impositien, ordinaris ofte extraordinaris, ofte anderssints consenterende die naer Rate te moghen inhouden, ende daerop de pescherende behoyrlycke Acte, want anderssints de supplianten voerss, midts haere vuytel armoede eghenen raedt en weten, Ende soude de goede occasio haer nu presenterende voor by gaen, sonder dat menne in andere tyden, in deser vueghe soude connen geraecken.

Dwelck doende enz.

In margine van vorenstaende supplicatio staat:

Myne heeren Gedeputeerde van de staeten van Brabant:

Vuyt redenen alhier vermeld en zunderlinge overmidts de twee besundere briefkens aen hun ten dyen syne geschreven by den Eer. heere Bisschop van Antwerpen en heere Colonel Mondragon, inschelycx alhier vermeld, en desel-

ve Mondragon totte zaken naerbeschreven speciaal by zyne hooch^t geauthoriseert wesende. Syn te vreden en consenteren midts desen soe vele in hun is, dat de supplianten en hun gemeyn ingeseten hun selven metten dorpen daer onder resorteren, sullen mogen belasten ten fynen en metter sommen van vier duysent ponden midtsgaders noch van twee hondert gelycke ponden, voor d' oncosen alhier beyde versocht (met helofte dat hun deselve somme in tyden en wylen sal afslacht doen en gecort worden aen jeste extraordinarische belastingen 't waere bede) imposten oft andere subsidien die de staten des lants in toecommen tyden sullen comen op te stellen ten laste van selven lande en ten behoefte van zyne Ma^t. Behoudelyck nyettemin en in sulcken verstande dat de voorss. IIII m II c L sullen getelt worden by oft van weghens den rentmeester in den quartiere van Antwerpen, Rombaut van Mansdale, naer equaliteyt en proportie van tgene de voorss. vryheden en dorpen van oudts zyn gewoon te gelden in de twee ordinarische beden (salvo rekening en reliqua) dat oock de penningen nyet en sullen overgetelt noch geschoten worden voir en alcer de supplianten en zyn versekert van effecte Domme zy gegeven worden.

Actum tot Brusselsse in de vergaderinge van voorss. heeren gedeputeerden, respectieve desen XIX en XX July anno 1591 (was onderteekend) L. Masui.

**Requeste voor Schepenen en Gesworen van Turnhout,
ten eynde omme te hebben Ordre van Hove dat dye
Schouteth oft Voster souden hebben te doen executie.**

*Aen Mijn Heeren den Cancellier ende andere Heeren van Synre Mats Raede
gheordonneert in Brabant.*

Gheven met alle oytmoedicheyt te kennen die Schepenen ende Geswooren der Vryheyt van Turnhout, hoe dat sy Supp^{ten}, op den XXIII July anno XVc XCI bevindende dat darine ghemeynte derselver by faulte van behoirlycke

ende ghewoenlycke executie gheschaepen was te vallen in de vuyterste bederfenisse, Ghepresenteert hebben aen UE. req^{te} ten eynde den schouteth der voirss. vryheyt ende den Vorster gheordonneert wordde des versoecht zynde, te doene alle ghewoenlycke en behoirlycke executie. Waerop ten selven daeghe zyn verleent by UE. beslotene brieven van Synre Ma^t, ten eynde de voirss. schouteth oft Vorster hun souden hebben te reguleeren volghens den dispositive derselver req^{te} dewelcke hun by Gillis de Mombaere, notaris bij UE. geadmitteert zyn gepresenteert den XXVII Augusti daer naervolghende, op de welcke zy respectieve hebben gheantwoordt tghene blyckt by de cople van deselve beslotene brieven ende Relaes van den voirss. Mombaers in dorso derselver gheschreven hier by ghevueght: Maar want dyen nyet teghenstaende noch oock diverse minnelijke versuecken ende instantien by hun supp^{ten}, aen den voirss. schouteth zynen Stadhauder oft Vorster ghedaen zyn, nyet en connen gheraecken tot behoirlycke executie ghelyck zy over de vyff ses ende meer jaeren van te voeren oock nyet en consten ghedoene waer doire de quaetwillighe zeer groote ende exorbitante sommen ten achter zyn ghebleven ende daegelycx alnoch zyn blyvende. Streckende allen tselve te swaere ende bitterlycke schae, achterdeel en ruïne der goetwillighe inwoonders die aldus den last benaest alle moeten draeghen boven dat zy ter respecte vande selve tachterheyt seer groote ende exorbitante lasten ende schade van executie ende anderssins daeghelycx moeten lyden, dewelcke gheschied executie naer behoiren sonder groote beswaernisse soude con verhoet worden. Ende daerenboven oock dat nyet teghenstaende by deselve vryheyt zyn ghemaect diverse goede statuten ende ordonnantien van Polycien om te verhueden de totale ruïne der armer ghemeynte ende de goetwillighe nyet te verjaeghen. Dewelcke oock in egheenderleye maniere onderhouden en worden min ofte meer dan ofter egheen officieren en waeren allen tselve zoo het schynt by coercie doir dissentie ende tweedracht der voirss. officieren. Soo zyn zy supp^{ten} eedts halven ghedwonghen UE. zeer oytmoedelyck te bidden dat deselve ghelieve teghens

den voirss. Schouteth zijnen stadthauer ende Vorster by soodanighe middelen te versiene dat zy suppl^{en} met hunne geheele ruynen nyet ghedwonghen en worden hunne wooninghen te verlaeten : Ende sult wel doen.

Bij den Coninck.

Lieve en beminde : Wy seynden u hier inne besloten copye auctentycke van sekere supplicatie gepresenteert in onsen rade van brabant, van weghen die Schepenen en gesworenen der vryhey van Turnhout, Ende midts den Redenen Dinne verhaelt, ordineren u en bevelen wel ernstelyck by desen (dezelve supplicatie by u gesien en gevisiteert zyn) u te regulere volgen den innehouden van dispositive der zelve, en dat doen sonder eenich voorder vertreck alle executien ende exploitien van uwe officien in de voorss. supplicatie naerdere geruert, te doene nae gewoonlycke en oude maniere zoe en gelyck dat tot conservatie van der gemeynte aldaer, behoort, u daer inne zoe quytende dat wy ter clachte der voorss. suppl^m nyet geoorsaeckt en worden, Dinne voordere te versiene, Ende des nyet en laet, want onse geliefste zulex is, Lieve en beminde onse heere God zy met u. Geschreven in onser stadt van Bruessele den XXIII July 1591, ondergeteekent J.

Onsen Lieven en beminde de Vorster der vryhey van Turnhout.

Op heden den XXV Augusty anno XVe ende eenentnegentich compareerde voor my Gielis de Mombaer openbaer geadmitteerde notaris by den Souv. Raede van zyne Ma^t geordonneert in Brabant ter executien van vs. geadmitteer en der getuyghen naerbenoemt, Ten ernstighen vsuecken van schepenen van Turnhout. In zyn persooone Henrick Dergend Vorster van Turnhout voorss. Den vs. gevraecht en voorgehouden oft de vs. hem begeert te reguleren volgens dinhoudt van beslotene brieven Da^t vs. folio cop staet, verclaert dat hy hem begeert te vueghen ende te reguleren, volgende dordonnantie dop dat hy voorss. offitie van vorsterschap heeft aengenomen te bedienen, sonder dat hy gehouden is allen dexecutien alleen te moeten doen, Toirconde van welcken ick nots voorss. dese hebbe

onderteekent in pulie van Henr. Canters ende Frederick Timmers als getuyghen hiertoe vsoecht en geroepen quod attestor G De Mombaer not.

Bij den Coninck

Lieve en beminde : Wy seynden u hier inne besloten sekere supplicatie gepresenteert in onsen Rade van Brabant, van weghen die schepenen en gezworenen der vryhey van Turnhout, ende mits den redenen daerime verhaelt, ordoneren u en bevelen wel ernstelyck by dese (deselve supplicatie by u gesien en gevisiteert zyn) u te reguleren volgens den innehoude van de dispositive derselver en dat doene sonder eenich voorder vertreck alle executien ende exploitien van uwer officie, in de voorss. supplicatie naerdere geruert, te doene naer gewoonlycke en oude manieren zoe en gelyck dat tot conservatie van der gemeynte aldaer behoort u daer inne zoe quytende dat wy ter clachte der voorss. supplianten nyet geoorsaeckt en worden Dinne voordere te versien, End des nyet en laet, Want onse geliefste zulex is. Lieve en beminde onse heere God sy met u. Geschreven in onser stadt van Bruessele den XXIII July 1591, ondergeteekent I.

Onsen Lieven en beminden de schouteth der vryhey van Turnhout.

Op heden den XXVII Augusty anno XVe ende eenentnegentich compareerde voor my Gielis De Mombaer openbaer geadmitteerde notaris by souv. Raede van zyn Ma^t geordineert in Brabant ter executie van vs. geadmitteert : Ten ernstighe vsuecke van Schepenen der vryhey van Turnhout in zynen propre persooone Joncker Jacop Pomercaux, schouth der vryhey en Lande van Turnhout, denselven gevraecht en voorgehouden oft de vs. hem begeert te reguleren volgende Dinhoudt van beslotene brieven van zyn Ma^t Da^t verse folio copie staet, verclaert deselve dat hy hem begeert te vueghen en te reguleren volgende syne commissie en dat hy hem daer tegen nyet en begeert te opponeren, maer dat hy dyen volghende meer gedaen heeft, dan hem te laste heeft gestaen : Aldus verclaert hy den vs. schouth in de presentie van Hieronimus Vscheys, Peeter Diercx, Mⁿ Jan Govaerts ende Regnault Delbie

schepen der vs. vryheyt : Toirconde van welcke ick nots voors. dese hebbe onderteeckent ten vs. daghe (geteekend) G. De Mombaer, not..

Charte van de Nicolaes Gulde binnen dese poort ende Vryheyt van Turnhout.

Charte ende Ordonnantie voor de Guldenbroeders van Ste Nicolaes Gulde, binnen dye poort ende vryheyt van Turnhout soo ende gelyck als dye met consente, decreete, ende aucthorisatie van Myne heeren dye Schouteth ende Schepenen de voorschreve vryheyt op Ste Nicolaes dach in den jaere van XVc sessentnegentich syn geraempt ende gestatueert geweest ende daer naer vernieuwt ende vmeerdert alles inder vueghen als volgt.

Als ten eersten soo is by de Oudermans, Deeckens, Gesworene ende gemeyne Guldenbroeders van de vss. gulde met consente, decreete ende aucthorisatie als boven, eendrachtelyck geordonneert ende gestatueert, dat een ider Innegeseten 't sy poorter, ofte poorteresse deser vryheyt hun hegerende te generen met kraemerye, vetwaerye ofte dyergelycke traeflycque de selve neeringhe niet en sullen moghen aenvangen, ten sy de selve eerst ende all voorens by consente van de twee dienende ende lest allgegaene Deeckens, ende ten minsten vier Oudermans der vss. Gulde, tot ende in de selve Gulde syn geadmitteert ende ontfanghen, waer toe sij hun voor het doen van eenighe neeringhe sullen moeten presenteeren, ende betaelen voor incomgelt, te weten: een ingeboorenen poorter ofte poorteresse twee guldens, ende allgehoren man ende vrouwe sessendertich rinsguldens, te bekeeren daer van de twelf guldens voor de taefel van H. Geest deser vryheyt ende de reste totter voors. Gulde behoefv, ende een allgeboorenen commende te trouwen met eene binnen poorteresse de somme van achthien guldens, te bekeeren naer advenant als voor, ende dese betaelinghe precieselyck te doen, op pene van het besluit van haere neeringhe ende winckel, ende benellens het vs. incomgelt, eenen drinckpenninck voor den knaepc deser Gulde, naer een iders dis-

cretie, ende de gene alreede synde in dese Gulde, ende dye daer meer incommen sullen, dye sullen schuldich, ende gehouden syn dese chaerte ende ordonnantie, in alle haere pointen ende articulen, alreede gemaeckt ende alnoch te maecken, te onderhouden ende 'tachtervolghen, op de pene, hoeten ende amenden, daer inne velaert, ofte by faulte van dyen sal men den quaet willighen 't synder schande vuyter Gulde doen gaen, ende niet meer daer inne ontfanghen, voor hy en sal hem soo gebotert hebben, dat het de gemeyne Guldenbroeders genoch sal duncken te wesen.

Item soo wie in dese Gulde gecommen sal wesen, dye en sal sonder merckelycke reden niet moghen daer vuyt gaen, ende soo verro imant eenighe merckelycke redenen hebbende daer vuyt begheerde te gaen, sal effenwel moeten continueren in het betaelen van den keersgelt, ofte wel tot der Gulden behoefv gheven ende betaelen vierthien stuyvers, ende daerenboven voldoen allen 't gene dat hy aen de gulde ten achteren is, eermen hem daer all ontslaeghen sal.

Item wye vuyt deser gulde blyft ofte vuytgaet, sonder merckelycke ende wettighe oorsaecke oft redenen daer toe te hebbene, dye en sal alhier op de merck met syne kraeme in de Reye niet moghen staen noch oock openbaeren winckel houden, en men sal alsulcken persoon naermaels in der Gulde niet meer ontfanghen, ten waere vuyt sonderlinghe ende speciale gratie, mits hem alsoo beterende, dat het de gemeyne Guldebroeders goet dochte hem wederomme te ontfanghen.

Item sullen allen de voors. Guldebroeders gehouden wesen allen jaere op Ste Nicolaes dach te compareren in der missen, goets tyts, voor het offertorium ende gaen mede offeren op pene van dry stuyvers, midts hebbende daer toe de wethe van der Gulden knaepc, dyes sullen de gene, dye buyten der vryheyt syn, daer inne wesen geexcuseert.

Item sullen de voors. Guldebroeders, insgelycx gehouden wesen alle jaere op Turnhout kermisse ende op heyligh sacramentsdach te comen by den anderen inde processie, op pene van sess stuyvers, ten waere dat sy buyten der

vryhey't waeren, ofte in eenighe andere hoofdgulde, sullen alhier wesen geexcuseert, anders niet.

Item is voorts geordonneert, soo wanneer de voorss. Gulde 'tsaemen, teert, dat elck Guldenbroeder sal schuldich ende gehouden wesen, den eersten dach mede ter maeltyt te commen, ofte ten minsten syne huysvrouwe, in syne stede, op pene van daer aen te verbeuren den cost, ofte soo veel als de maeltyt beslaegt sal wesen, tot der Gulden behoel.

Item soo wanneer eenigh van de voorss. Guldenbroeders, syne huysvrouwe, ofte kindt compt te sterven, indyen het de vrinden van den afflyvighen gelieft, soo sal den knaep de Guldenbroeders de wethe doen, om mede ter graeven, ofte ter vuytvaert te gaene, ende wye alsdan niet en compareert, dye sal 'telcker reyse vbeuren vier stuyvers, ten waere, dat hy buyten der vryhey't waere, ende wanneer de Guldenbroederen alsoo sullen worden genoeyt, omme mede ter graeven ofte ter vuytvaert te gaene, soo sal de Gulde van den afflyvighen man ofte vrouwe prouffiteren twintich stuyvers ende van den kinde thien stuyvers, ofte sullen de vrinden van den afflyvighen, in plaetsche van dyen, dye Guldenbroederen moghen vereeren ende onthaelen met cost ende dranck, soo sy daer eere aff begheren te hebben.

Item sal elck Guldenbroeder tot onderhout van de keerssen, ende andere oncosten jaerel. gehouden wesen te betaelen vier stuyvers, daer aff de twee op Ste Nicolaes dach, ende de andere op Turnhout Kermisse.

Item innegevalle den tydt, ende de middelen van het ambacht toelaet, soo sal men maecken vier tabbaerts van eender coleure dewelcke in de processie ende op Ste Nicolaes dach sullen gedraeghen worden by de twee nieuwe gecosene deeckens.

Item sullen de Deeckens van dese Gulde gehouden wesen, allen jaere op Ste Nicolaes dach, ofte 't sanderdaeghs daer naer onbegrepen, te doen reeckeninghe ende bewys van hunder administratie ende sal men alsdan weder altyts kiesē twee nieuwe, omme dat jaer gesworene ende ten naesten jaere deeckens te wesen, ende dye daer toe gecosen worden, dye sullen den laste

moeten aenveerden sonder tegensegghen, op de pene van sess rinsguldens.

Item ofter onder de gemeyne Guldenbroeders van deser Gulde eenighe questie gereze, der craemerye, veltewaerye ofte dyergelycke trallicquen aengaende dat sullen de Deeckens ter tydt wesende moghen opnemen, ende de gemeyne Guldebroeders alst hun goetdunckt doen vgaederen, omme partyen gehoort hebbende, den twist ter neder te leggen soo verre doenelyck is, Ende innegevalle des neen; soo sal men den ongelyck hebbenden vuytter Gulde doen, ende evenwel doen betaelen syn vuytgaen gelt, met allen 't gene dat hy aen de Gulde ten achteren is, behoudelyck dat dengenen, dye hem by der determinatie van de Gulde gegraveert vindt, daer van sal moghen appelleren voor Wethouderen deser vryhey't.

Item den genen dye van der gesworenen knaep de wethe gehadt heeft, ende niet en compareert, soo verre hy binnen der vryhey't is, sal 'telcken reyse daer aen vbeuren dry stuyvers.

Item sullen allen de penen hier boven geruert, terstonts by de Deeckens van dyen jaere moeten worden geint, ende sullen daer aff 't kunnen afscheyden gehouden wesen te doen behoorelycke reeckeninghe, bewys ende reliqua naer oude usantie.

Item ofte imant van de voorschreven Guldebroeders, weygerigh viele int betaelen van syne tachterhey't, ofte de pene hier boven geruert, de wethe hem gedaen synde by der Gulden knaep, sullen de Deeckens 'thaerder assistentie moghen nemen d' Officiers, 't sy den Schouteth, voster ofte Dienaers deser vryhey't, omme de quaetwillighe te executeren, op hennen behoorel. Salaris, ten laste van den gebreckelycken, ende sullen de Deeckens daer op moghen doen doene, reele, ende parate executie, sonder voordere rechtvoorderinghe daeromme te derven doen.

Item soo dickwils als den knaep der voorss. Gulde, omme gaen sal omme de gemeyne Guldenbroeders eenighe wethe te doene, soo sal hy voor syne moeyte daer aff hebben van den genen tot wiens vsuecke hy de wethe doen sal vier stuyvers, ende indyen de vgaedinghe de Gulde aengaet sullen hem

de Deeckens van dyen jaere dat betaelen, ende sal daerenboven allen jaere voor synen arbeyt ende dienste noch hebben dry guldens.

Item dat niemant van buyten, ofte affgesetene deser vryheyt, binnen dese vryheyt en sullen moghen te coope draeghen, int openbaer, ofte private huysen eenigherleye crameryen ofte winkelwaeren, metter ellen, noch metter gewichte noch anderssints, op vbeurte van soodlaenighe waeren, ende de pene, by placcaerten ende ordonnantien daer voormaels op gestatueert, ende alnoch te statueren.

Item reserveren de voorss. oudermans, Deeckens, Gesworene, ende gemeyne Guldenbroeders, hier inne altyts haer minderen, ende meerderen, soo sy naer gelegentheyf van den tyde oirhoorelycxste sullen bevinden.

Aen myne Eerw. heeren dye Schouteth, Schepenen, ende Regeerderen der stadt, ende vryheyt van Turnhout.

Verthoonen met behoorel. reverentie, dye Deeckens, oudermans ende gemeyne Guldenbroeders der Gulde van Ste Nicolaes, binnen dye stadt ende vryheyt vs.. dat by der suplten voersaeten op den bedryve ende traufficque daer inne dese Gulde is bestaende, scilicet alcerhande crameryen, waeren, ende coopmanschappen, daermede de suplten hun syn generende ten besten oirhoir ende proufflyt, van de gemeyne innegesetenen, en welstandt deser vryheyt, by advyse ende approbatie van U. E. H^o 1596 gemaect seeckere chaerte ofte Reglemente, dye by de suplten met gelycke advise ende approbatie naer gelegentheyf des tyts, in eenighe puncten is vmeerdert, ende alsnu wederomme in vscheyde puncten oock vandert, met gemeyne resolutie, omme voor het toecomen dyenvolgens gereguleert, ende achtervolght te worden, alles in der vuegghen, gelyck als by dye supplianten tegenwoordich in conformiteyt van de oude, met dese mede gaende vnieuwde chaerte ende reglemente, wordt geremonstreert, dewelcke sy supplianten van intentie syn

by den Hove tot affweringhe van alle moeyelycheden ende contraventie dewelcke ter contrarie, soude moghen worden gemoevereert, te laeten Octroyeren : Maer want op deselve nieuwe chaerte en reglemente ende in de vanderinghe der selver wordt gerequireert het advyse ende approbatie van UE. Soo ist dat dye supplianten de selve haere vnieuwde chaerte, hiermede aen UE- Syn exhiberende.

Oitmoedel. biddende datte selve gelieve, dye, in allen haeren pointen, naer voorgaende censure ende visitatie te lauderen ende te approberen, ende in dyen het noode waere de selve te vmeederen, ofte te vminderen, soo ende gelyck de selve naer reden ende equiteyt sullen bevinden te behooren.

Dit doende enz.

1691.

**Begonst 1° decemb. anno 1690 ende expirerende ultima
Maii 1691.**

Reeckeninghe, Bewys ende reliqua, welcke mits desen voor myne Heeren die Schouteth en Schepenen ende gesworen deser stadt ende vryheyt van Turnhout, doende ende overgevende is Henrick Beer, als Collecteur deser vryheyt's Impost, over de vier specien van consumption, te wethen over het gemael, veede, wynen ende Bieren binnen de voorschreven stadt ende vryheyt, gesleten ende geslaeghen wordende gedurende des halven Jaere, begonst prima Decembris xvc Ingentigh ende expirerende ultima Maii van den volgenden Jaere 1691, alles in conformiteyt van den manualé by den rendant met synce affirmatie over de gebrouwten gehouden ende de conditien daer van staende ter Schepenen verpachtboeck, wordende alhier jerst gebracht ende verantwoord de gebrouwten by den voorschreven rendant aengeteekent en aengewesen.

Ontfanck.

In den jersten staet te wethen dat de Brouweryen ofte ketels der Inneghesetene brouwers, by gesworen Ceurmeesters deser stadt ende vryheyt voorschreven, naer hunne groote ende cleynte syn getaxeert ende by de Regeerders van dese Gemeynthe, in den Jaere xvc acht en tachtentigh; met een vierde paert gheaugumenteert, als te wethen: De Brouwery van Anthoni Keveleers getaxeert ieder gebrouwt op 4 gl. vi stuyv. 1/2. Item den ketel van Michiel Van Den Eynde op 3 gl. xv stuyv. Den ketel van Jan Aerts op 4 gl. v stuyv. De Brouwery van Peeter Vos op iii gl. Daghene van Adriaen Donneulx den Jonghen op ii guld. i stuyv. De Brouwery van Martinus

Vos. op i gl. viii stuyv. De Brouwery van Govaert Vanden Bergh op i gl. xiii stuyv. 1/2. De ghene van Cornelis Van Waelderen op i gl. xvi stuyv. De Brouwery van Cornelis Aerts op xiv stuyv. De Brouwery van Jan Van Heuve^l op iv gl. xvii stuyv. 1/2. De Brouwery van Peeter Van Meurs op v gl. vi stuyv. 1/2. De Cleyne Brouwery van Peeter Cleymans op iii gl. v stuyv. 1/2. De Brouwery van Jan Van De Ven op viii gl. Den ketel van Wouter De Wilde op iii gl. vi stuyv. 1/2. 't Fourneys van Symon Hoevenaers op i gl. i st. 1/2. Den ketel van Joos Vhoeven (Verhoeven) op i gl. vii stuyv. Den ketel van Guilliam De Wilde op v gl. ende syne cleyne ii gl. ix stuyv. 1/2. Den ketel van Joris Van Riel op xxi stuyv. Daghene van Peeter Van Vessemen op ii gl. vii stuyv. Die van Adriaen Dielis op i gl. xii stuyv. Die van Philips Govaerts op i gl. xiv stuyv. 1/2. Daghene van Jan Van Scherpenbergh op iv gl.; het fourneys van Cuylaerts op vii stuyv., mitsgaeders de groote brouwerye van het Armlhuys te wethen het wit bier op viii gl. v stuyv. het bruyn op v gl. xv stuyv. en het cleyne op i gl. vii stuyv. ieder gebrouwt.

Ingevolge vorenstaende taxaat is er gedurende dit half jaer betaeld geweest als volgt:

Door Anthoni Keveleers voor 28 gebrouwten de som van	121—02
Door Michiel Van Den Eynde voor 39 gebrouwten	146—05
Door Jan Aerts voor 44 gebrouwten	54—09
Door Peeter Vos voor 20 gebrouwten	80
Door Martinus Van Cauteren voor 11 gebrouwten	15—13—1/2
Door Govaert Van Den Bergh voor 6 gebrouwten	9—11
Door Cornelis Van Waelderen voor 14 gebrouwten	25—04
Door Cornelis Aerts voor 9 gebrouwten	6—06
Door Jan Van Den Heuvel voor 34 gebrouwten	165—15
Door Peeter Van Meurs voor 22 gebrouwten	83—18
Door Peeter Cleymans voor 28 gebrouwten	91—14
Door Jan Van De Venne voor 20 gebrouwten	149—14—1/2
Door Wouter De Wilde voor 15 gebrouwten	43—19

Door Simon Hoevenaers voor 6 gebrouwten	6—09
Door Joos Verhoeven voor 14 gebrouwten	18—18
Door Guilliam Dewilde, Andriessone voor 10 gebrouwten	13—10
Door Guilliam Dewilde, Janssone voor 16 gebrouwten	62—06—1/2
Door Joris Van Riel voor 7 gebrouwten	7—07
Door Jan Van Dyck voor 10 gebrouwten	13—10
Door Peeter Van Vessemen voor 7 gebrouwten	16—09
Door Adriaen Dielis voor 8 gebrouwten	12—16
Door Phillips Govaerts voor 11 gebrouwten	18—19—1/2
Door Johan Van Scherpenbergh voor 3 gebrouwten	12
Door Augustyn Hessels op de Brouwerij van Govaert	
Van Den Bergh voor 3 gebrouwten	5—00—1/2
Door Geeraert Cuylaerts voor 2 gebrouwten	0—14
Door Wouter Hoevenaers voor 8 gebrouwten	14—02
Door Rogier Aerts voor 2 gebrouwten	2—10
Door Jan Diercx voor 3 gebrouwten	7—01
Door Adriaen Jaspers voor 3 gebrouwten	12

Nota datter eenighe gebrouwten in dese reeckeninghe syn vgeten te brengen die by eenighe particuliere syn gebrouwen en sullen worden vantwoordt in de volghende reeckeninghe dus alhier voor memorie.

Ontfanck vant sloth des rendants vgaende gedaene reeckeninghe :

Item staet te wethen dat den rendant in desen op den seventhiensten January xvi^c twee en tnegentich voor UEd. heeft gedaen over den halven jaere begonst prima Juny 1690 ende geexpireert ultima November daer naer, behoorelycke reeckeninghe, bewys ende reliqua, by slothe van de welcke comt te blycken dat den rendant meer heeft ontfanghen als wtgegeven ende aen dese voorschreven gemeynte alnoch schuldich was blyvende eene somme van twee duysent twee hondert acht en dertich guldens derthien stuyvers eenen halven dye in cassatie van den selven slothe alhier worden gebracht voor ontfanck et dico m^cxxviii gl. xiii st. 1/2.

Anderen ontfanck nopende over de consumptie vant gemael, buyten bieren, wynen ende veede.

In den jersten staet te wethen dat den Borgemeester ofte Rentmeester deser stadt ende vryheyt van Turnhout op voorgaende advys van UEd. op den elfsten Decembris xvc ende tnegentich met alle gerequireerde solemniteyten ten hoogsten ende schoonsten heeft vuytgegeven ende verpacht de vyer specien van consumptien te wethen het gemael, Buyte Bieren, veede ende wynen, alles ingevolghede de voorwaerden ende conditien daer van synde staende ten Schepen verpachthoek in date als voor, waer by blyckt dat den impost van het gemael ten hoogsten ende ten schoonsten afgehanghen synde van sesse hondert vyftich guldens, ende gecomen tot vyer hondert negen en viertich guldens, is daervorens innegemeynt by Servaes Peetermans ende heeft daer op gestelt dry hooghen, doende ieder der selver ten proufflyte van dese voorss. vryheyt ter somme van vyer gl., dye vervoeght by de voorss. principale pachtpenninghen bedraecht alsoo 't saemen ter somme van vyer hondert een ent sestich guldens, dye alhier worden gebracht voor ontfanck et dico m^cxi gl.

Item ingevolghede de voorschreven conditie soo comt te blycken dat ten selven daeghe den impost van het veede ten hoogsten ende schoonsten mede is afgehangen van dry hondert guldens ende gecomen tot twee hondert vyftigh guldens is daer innegemeynt by Cornelis Lybrechts ende heeft daer op gestelt vyff hooghen doende ieder derselver hooghen ten proufflyte als voor eenen gulden ende dye alsoo vvoeght by de voorschreve principale pachtpenningen soo comt alhier voor ontfanck, hedraghende tsaemen ter somme van twee hondert vyff en vyftieg guldens et dico m^clv gl.

Item alsoo UEd. de buyte bieren soo van der impost als oock van den Accyns ten hoogsten ende schoonsten waeren afgehangen ten daeghe van de gesejde respectieve verpachtinghen ende gepresenteert ende dat deselve waeren gecomen tot eenen leeghen prys, sulcx dat UEd. geraetsaem vonden

deselve te vhouwen ende te laeten collecteren, ende waernaer UEd hebben ommegegaen ende geconcipteert seeckeren lyste waer by dat blyekt dat ieder tapper ofte herbergier, elck naer hunnen stelte ende neringhe syn getauxeert, ende aen deselve hunnen taux gepresenteert ende by hun geaccepteert voor desen voorschreven halven jaere, ende dyenvolghende den geseiden lyste den rendant tot het opmaenen, innen ende ontfanghen ter hant gestelt soo voor den Impost als van den Accyns, bedraeghende 't saemen ende wort alhier wtgetrocken ter somme van een hondert acht en dertich gul. ende vyftien stuyvers. et dico. 1^c xxxviii gl. xv st.

Item alhier noch voor ontfanck over 3 1/2 tonnen buytenbier dweleke ten huysse van den rendant by vscheyde particuliere innegesetenen syn overgebracht ende in den voorss. Accoorde niet en syn begrepen waervan het recht is te wethen eenen gulden in den Accyns, ende twelf stuyvers in den Impost, maeckende alsoo 't saemen twee en dertich stuyvers per tonne. Dat alsoo UEd aen den rendant wt seeckere redens hebben gelast van ieder tonne te waeren ende te laeten gestaen met 1-4 soo comt alhier daer over voor ontfanck ter somme van iiii gl. vi st.

Ende alsoo de wynen ten tyde van de selve verpachtinghe soo van accyns als Impost mede waeren vhouwen. soo hebben UEd. geraetsaem ghevonden te laeten collecteren, welcken volghende soo hebben UEd insgelycx geconcipteert seeckeren lyste ofte tauxatie van ieder wynsteker, elck naer hunne stelte en neringhe, ende tot dyen oock aen den voorss. rendant gesteld in handen, omme te innen ende op te maenen bedraeghende denselven lyste int geheel de somme van sessen dertich gul et dico. xxxvi gul.

Somma totalis van den voorss. ontfanck bedraeght vier duysent dry hondert negen en 'tsestich gul. ende acht stuyvers et dico 4369-8.

Vuytgeve tegens den voorschreven ontfanck gedaen ten comptoire van den heere Raet ende Rentmeester Van Parys, ende dat in voldoeninghe van dese vryheys impost.

In den jersten staet te weten dat by Myne Heeren die Staeten van den Hertochdomme van Brabant, den impost, over de vier speciën van consumptien, over het gemael, veede, wynen ende bieren ten behoeve van syne Mat: over den halven jaere begonst primâ decembris 1690 ende geexpiereert ultimâ Maü van den volgenden jaere xvii e en en negentich geconsenteert ende vervolgens ten comptoire van de heere Raet ende Rentmeester van Parys, binnen de Stadt Antwerpen oock ten hoogsten en schoonsten is vuytgegeven ende verpacht. Waarinne de quote deser voorschreve vryheyt is beloopende ter somme van 1600 guldens.

In mindernisse van de welcke heeft den genoemden rendant betaelt ten voorschreven comptoire eene som vyer hondert negen en twintich guldens een blanck. Alles ingevolghede quitantie daer van synde in date 17 Mei xvii e een en negentich (onderteeckent) F Kints.

Dus comt alhier voor wtgeeff daer by gerekent het quitantie gelt et dico iiii c xxix gl. ii st. 2/2

Item in mindernisse als voor ten gemelden comptoire betaelt eene somme van 279 gl. 16 stuyvers eenen halven, conform de quitantie daervan synde in date 13 Juny anni predicti onderteeckent f. Kints dus dico iiii c lxxix gl. xviii st. 1/2.

Den meer gemelden rendant heeft op den voorschreven comptoire alnoch betaelt ingevolghede quitantie van date 2 July des voorschreven jaers, onderteeckent als voor eene somme van een en negentich guldens eenen stuyver een oirt ende dat alnoch in mindernisse van deser vryheys quote in den geseiden impost dus dico met het quitantie gelt. xci gl. iii st i oirt.

Item in mindernisse als voor in date 4 Augusti anni vs. onderteeckent als voor, eene somme van vyff hondert negen en twintich guldens ende achthien stuyvers. maeckende met het quitantie gelt.... *vo xxx gl.*

Item in mindernisse als voor in date 6 september 1691 onderteeckent F. Kints eene somme van een hondert negen en tnegentich guldens ende thien stuyvers, dye alhier worden wtgetrocken met het quitantie gelt et dico *lc xcix gl. xii st.*

Item in mindernisse als voor betaelt den 28 september 1691 eene somme van tseventich guldens ende derthien stuyvers eenen halven alles ingevolghede de quitantie daer all synde, dus comt alhier voor wtgeeff met het quitantie gelt et dico *L xx gl. xv st. 1/2.*

1a sa bedraegt 1600-12 st.

Anderen Vuytgeve blyckens verscheyde ondonnantien:

In den jersten heeft de voorss. rendant betaelt aen de erfgenamen Matthys Vos, eene somme van thien guldens, haer comende ter saecken deselve met hunne twee peerden hebben getransporteert van Lyer tot Mal, in de nacht, den heere Prince van Nassauw. Gouverneur van Gelderland, blyckens UE. ordonnantie in date 17 Juny 1690, onderteeckent Geeraert Loyex, Balthazar Vstralen, Theodoor Smeyers, Adam De Bic ende Peeter Meeus schepenen, et dico *x gl.*

Denselven rendant heeft alnoch laeten valideren aen Cornelis Lybrechts, als pachter van den impost van het veede, eene som van twee gul. ende thien stuyvers, hem toegevoeght beneffens meer andere presenten ten tyde van de gemelde vpachtinghe voor wyngelt, blyckens UE ordonnantie in date 5 January 1691 onderteeckent Jan Batist Van Meurs, Balthazar Vstralen ende Theodoor Smeyers . . . *iii gl. x st.*

Item soo heeft den voorschreven rendant betaelt aen Augustyn Geerts eene somme van negen gulden ende vyff stuyvers hem comende over vteiringhe t'synder huysse door seckere officiers van het Regiment

van Amelisweert liggende alhier binnen dese vryheydt gelogeed, volgens syne overgegevene specificatie ende UE ordonnantie, daer onder staende in date 11 April anni voorss. onderteeckent Geeraert Loyex, Jan Batist Van Meurs, Balthazar Vstralen. ende Augustyn Meys schepenen, et dico *xi gl. v st.*

Item ingevolghede seeckere specificatie ende UE ordonnantie daer op gevolght in date als de voorgaende, heeft den rendant betaelt aen den gemelden Augustyn Geerts, ende dat insgelycx over verteiringhe t'syner huysse geresen door seeckere andere officiers alhier gelogeed hebbende van het regiment van den heere Baron van Frischem, eene somme van acht guldens ende seshien stuyvers, dus dico....
. *viii gl. xvi st.*

Item soo heeft den voorss. rendant betaelt aen Jacobus Donneux eene somme van elf gul. ende vierthien stuyvers, hem comende ter saecken denselven heeft geleverd door ordre van schepen tot de Eerw: Paters Minderbroeders een hamel, waermede is getracteert den Pater Concionator, ende dat ten respecte van syne extraordinarisse diensten ende leeringhen die denselven heeft gedaen met syne sermoonen gedurende den II. tyt van den vasten des jaers 1691, conform de specificatie ende UE ordonnantie daer over staende in date 22 April anni voorss. onderteeckent Geeraert Loyex, Jan Batist Van Meurs, Balthazar Vstralen, ende Augustyn Meys schepenen et dico *xi gl. xiiii st.*

Item soo komt alhier in vuytgeeff eene somme van twee hondert sesse en viertich guldens en achtien stuyvers eenen halven dye den rendant heeft betaelt aen den heere Raet en Rentmeester Pauly, hem comende ter saecken van verscheyde laghen ende hout geleverd tot reperatie der straeten, sparren gebruyckt tot branthaecten etc., miitsgaders over vscheyde Linde boomen alhier geplamt rontsomme de cingule in date aen den rosinolen in de straet, alles blyckens UE ordonnantie in date 31 Mei 1692 onderteeckent als voor et dico.... *II^c xlvi gl. xviii st. 1/2*

Item heeft den voorss. rendant alnoch betaelt aen Jan Van De Venné eene somme van thien guldens, hem comende over twee tonnen goet

bier geleverd ten dienste van deze gemeynte, aen het regiment liggende alhier gelogeert van den heere commandeur Van Den Bossche, volgens UE ordonnantie in date 15 Juny 1690 onderteekent als voor et dico x gl.

Denselven rendant heeft alnoch betaelt aen Geeraert Loyex, schepene, eene somme van sesthien gul. ende derthien stuyvers hem comende over verschoth gedaen aen seeckeren bekenden vrint tot eene vteringhe in recommandatie van dese ghemeynte als over vacatie gedaen in het inpachten van den Impost binnen de stadt Antwerpen, blyckens syne specificatie ende UE ordenantie daer over staende in date 3 July 1691, onderteekent als voor et dico xvi gl. xiii st.

Item soo heeft de voorsz. rendant betaelt aen Abram Spirinx eene somme van acht guldens hem comende ter saecken denselven heeft gedaen twee reysen met syn paert ende karre naer Wickavorst in het vervoeren der Bagatie van twee regimenten te wette van heere Barou Van Frischem ende de heere commandeur Van Den Bossche allier gelogeert hebbende op den 20^e ende 29 Meert 1691, volgens UEd ordonnantie in date als de voorgaende, ende onderteekent als voor et dico viii gl.

Denselven rendant heeft alnoch betaelt aen Cornelis Van Walderen eene som van vyff guldens ende seven stuyvers ende dat over vteiringhe 'tsynen huysse gedaen door twelf soldaten van den heere Drossaert van Brabant, blyckens specificatie ende UE ordonnantie daer op gevolght den 12 decemb. 1690 onderteekent als voor et dico.... v gl. vii st.

Item ingevolghede d'ordonnantie van date 17 January 1692 onderteekent Geeraert Loyex, Jan Batist Van Meurs, Balthazar Verstraelen, Augustyn Meys, Theodoor Smeyers, Peeter Meeus, Cornelis Engelen, Joannes Briaert, Jan Maes, Jan Beyens, ende Charel Jacobs comt den rendant over en ter saecke denselven heeft getraceert de heere van de Magistraet alhier op hunnen gewoone. schepenen maeltuyt voor den jaere 1692 eene somme van een honderd een en viertich guldens ende

achthien stuyvers, dye alhier worden vuytgetrocken. et dico
. ixxli gl. xviii st.

Item heeft den rendant betaelt aen Frederick Dergent, Jacobus Nuyens, Guilliam Van Troye ende Peeter Geerts 'tsamen eene somme van thien guld. ende vyftthien stuyvers hen toegevoeght soo ter saecken deselve hebben gedient den voorgemelden heere schepenen maeltuyt als over het schoon maecken ende wasschen van hune gulde camer, blykens UE ordonnantie in dato 20 January 1692 onderteekent Geeraert Loyex, Jan Batist Van Meurs, Augustyn Meys. ende J. Schryvers schepenen et dico x gl. xv st.

Item ingevolghede UE ordonnantie in date 11 April 1692 heeft den rendant betaelt aen Michiel Van Eynde eene somme van acht guldens, hem comende over een ton bier 't synen huysse gedroncken by de gulde van Oosthoven, blyckens UE vs. ordonnantie onderteekent als voor et dico viii gl.

Item soo comt alhier in vuytgeeff eene somme van vyff guld. dye den rendant heeft betaelt soo aen vyer sommatien als over het brenghen van de Billetten ten eynde van het vuytgeven van vpachtinghe ten comptoire van heere Raet ende Rentmeester van Parys, volgens de sommatie briefkens daer aff synde et dico v gl.

2^a Sa van wtgeeff bedraeght. 494-15 1 1/2.

Anderen vuytgeve als ordinaris:

In den jersten by den rendant te betaelen aen UE eene somme van vierthien gl. sesse stuyvers hun comende over derselver vacatien ende besoignie te doen int overhooren, appostilleren, calculeren ende sluyten deser reeckeninghe dus dico xliii gl. vi st.

Item te betaelen aen den heer secretaris deser stadt, voor het schryven ende stipuleren deser reeckeninghe, van ieder bladt dry stuyvers ende mits de grootte van 57 bedraeght 'tsamen ter somme van....

. viii gl. xi st.

Item aen deselven te betaelen, over het schryven der coppye deser tegenwoordighe reeckeninge van ieder bladt de helft ten advenant alsvoor IIII gl. v st 1/2.

Item betaelt aen den bode deser vryheyt thien stuyvers hem toegevoeght wordende voor syne dienst ten tyde van het passeren deser reeckeninghe. X st.

Item aen den clerck voor syne extroordinarisse mocite, als ordinaris XII st.

Item by den rendant alnoch te betaelen ter secretarye alhier eene somme van twee guldens en acht stuyvers, over het schryven ende leveren cople wt de vpachtinghe van den impost dico II gl. VIII st.

Item te betaelen aen den heere secretaris voor het schryven van de cassatie van het sloth der vgaende reeckeninghe als ordinaris. XV st.

Item passeert den rendant alhier in vuytgeeff als ordinaris voor syne manuaelboeck, noodigh tot het opteekenen der gebrouwten hier voren verantwoordt XVI st.

Ende alsoo UE aen den rendant deser, int aenvanngen van het voor schreven ampt by mondelinghe accoorde toegestaen voor UE gagie in recompens van molestien moyten ende vleth die denselven was gedurich te ontstaen soo int opbeuren, innen ende collecteren der penninghen der gebrouwten als d'achterpachters hier voorens ten ontfanck gestelt, alsmede deselve penninghen wederomme te distribueren ende achtervolgens UE ordonnantien te betaelen, van ieder hondert, vyff gul. met expresse conditie ende last van dese voorss. vryheyt (sooveel het mogelyck is) te houden buyten alle schaedn; ende want den ontfanck hier vooren verantwoordt bedraecht twee duysent en hondert dertich gul. ende vierthien stuyvers, soo comt de gagie daer over te beloopn ter somme van een hondert sesse gul. thien stuyvers eenen halven et dico Ic VI gl. X st 1/2

3^a somma bedraecht 138-14.

S^e Totalis van vuytgeeff bedraecht twee duysent twee hondert vyer en dertich gul. eenen stuyver twee oirt. dico. 2234—1 1/2.

Den ontfanck was 4369—8
dus d' een tegen d' ander afgetrocken ende geliquideert.
Is meer by den rendant ontfanghen als vuygegeven
ende blyft denselven noch schuldig ende ten achteren
aen dese gemeynthe eene somme van twee duysent een
hondert vyff en dertich gul. sesse stuyvers eenen halven
salvo semper meliori calculo. 2135—6 1/2

Aldus gedaen, gepasseert ende geslothen naer eene vgaende son-
daegsche proclamatie ter puyen affgedaen, met opene deuren ende
vensters ten overstaen van d Hr en Mr Anthonius Vloers Schouteth
alhier, Geeraert Loycx, Jan Batist Van Meurs, Augustyn Meys, Baltha-
zar Vstralen, Theodoor Smeyers, Jacobus Schryvers, Peeter Meeus,
Cornelius Engelen, Wouter De Wilde, Joham Briart, Symon Anthonis-
sen, Jan Van De Venne, Jan Borghmans ende Cornelis Claes, respec-
tieve Oude ende nieuwe schepenen; mitsgaders van Jacob Vueghs ge-
committeerden van Outturnhout, Roy ende Schoonbroeck; (soo hy
velaert) desen 12 January 1693. ./. geteekent. Proost, s..

In margine staat: Is desen sloth gebrocht ende vantwoordt in de vol-
gende reeckeninghe gepasseert op den 12 January 1693 dus dese al-
hier gecasseert en geroyeert. ./. geteekend ./. Proost s.

1791.

**LIJST der verschotten gedaen door de Stadt en vryheyd
Turnhout, voor de plechtige inhaling van den heer
Walterus Van Genechten, als primus der universiteyt
van Leuven, op 30 Augusty 1791.**

Aen den Coster J. Fr. Reyms, voor het luyden, den 17 ⁿ en 30 Augusty, dag der blyde inhaling.	44
Aen de constabels der gilde, voor het schieten met de haeken, den 17 ⁿ Augustus, als de blyde tyding is gekomen van den heer Van Genechten als primus van Loven; en den 30 ⁿ met deszelfs inhaling; samen 10 salfe; ieder salfe is geweest van 27 scheuten; alsmede voor het stellen en ontstellen der battery samen.	49
Aen Kenis betaelt voor het spelen van den Beyaerd met de blyde tyding; met het inhalen van den primus en voor het spelen onder den maaltyt en savonds op het bal met zes musicanten, samen	54—16
Aen Hermans voor 't schilderen van het vaen van den triumphstaeck.	20
Aen Jan Doex voor het haelen van den triumphstaeck in 't Gielschbosch, en voeren van den wagen der musicanten met de inhaling van den primus.	12— 4
Aen den heere rector Gys voor de oncosten van palleren door de studenten.	29— 9—1/2
Aen Martinus Willekens, smid, voor reparatie aen den waegen van het Casteel voor den primus Van Genechten.	6— 3—1/2
Aen Gaspar Van Gorp, in Sinte Peeter, 24 potten Dies-	

tersbier, gedronken door deghene die den triumphstaeck voor d'heer primus Van Genechten hadden gerecht.	3—12
Aen A. Van Poppel, ingevolge quittantie voor levering van goud en silverpapier, voor de palering op het Casteel, geleverd door d'orders van Mevrouw de Fierlant.	2—18—1/4
Aen de jagers voor het houden der wacht.	11— 4
Aen d'heer advocaet Valé, voor lynwaet aen den wimpstaeck van den primus en syne ryze naer Antwerpen tot coopen van 't present.	24— 0—1/2
Aen Magiel Sels, voor het verven van den triumphstaeck en volgens deszelfs specificatie betaeld voor den troon op 't Casteel en lymen van den grooten bas uit de kerk.	12— 4—1/2
Aen meester van Aerschot, voor linten aan den thron van den primus.	1— 8
Aen Walkers, voor gewerkt te hebben aen den triumphstaeck van den primus.	1—13—1/2
Aen d'heer rentmeester de Fierlant, voor twee masten sparren uit 't Gielschbosch gediend hebbende voor den triumphstaeck, geschat door de boschwagters.	15—15
Betaelt aen de weduwe Hendrik Alen, voor het tractement van den primus, waerop genoodigd waren 124 gasten à 28 st. en gedronken was 150 potten wyn à 26 st. met verdere verschotten by moderatie gerekend op.	447
Aen de Beggyn Van Kempen, voor bloemen, bestaende in eenen lelietak; eenen krans voor 't spitvarken en 2 kranskens voor de kalkoeten.	3—17
Aen Cornelius Van Pelt, vóór verven van den waegen gediend hebbende voor de musicanten van den primus.	9—11
Aen J. A. Schuermans, voor geleverde flambeeuwen.	8—15—1/2
Betaelt aan de bedienden voor 't bal.	21

Aen de meyssens van 't Casteel voor drinkgeld.	3— 3
Aen J. B. Peeters, musicant voor op het bal van den primus gespeelt te hebben.	3— 3
Voor het present van den primus, bestaende in silveren kom, silveren ovale schotelen-lepel, allen gegraveerd wegende samen 195 oncen, betaelt in wisselgelt.	850— 2—1/2
Aen Anthoni Proost, betaelt voor geleverde keerssen voor het bal.	12—18
Aen Bertels voor geleverde flambeeuwen.	3—14—3/4
Betaelt aen Joseph Denys, voor 5 pont wasse keerssen geleverd voor het bal van den primus.	7
Aan J. H. Proost Deken der gilde van rhetorica voor een tonne bier met de inhaling van den primus.	8
Aen de Gilde van Sint Antonius tot Oosthoven voor idem.	8
Aen Ad ^r Sips, betaelt voor een tonne bier voor de gilde van Oud-Turnhout voor geaccompagneert te hebben den primus op 30 Augustus lestleden.	8
Aen de weduwe Jan Van Gestel betaelt voor de gulde van Severdonck voor geaccompagneert te hebben den primus.	8
Aen J. F. Dionys voor een tonne bier voor de gilde van S ^t Sebastiaen voor het inhalen van den primus.	8
Aen Hendrik Servaes voor de gilde van S ^t Ambrosius.	8
Aen G. L. Baelemans voor de gilde van S ^t Joris.	8
Aen de gilde van Sint Antonius alhier.	8
Aen de gilde van Kintschot.	8
Alnog aen diverso betaeld wegens gedaene klyne uitgaven, samen.	141—13—1/4
Betaelt aen P. Peeters timmerman voor arbeytsloon voor de feest van den primus, palleren op de zael, haelen thuisbrengen van lusters, kroonen, stoelen, banken en alle gerief.	10— 1
Somma totalis.	4819— 8—1/4

Authentieken Brief van den heer De Lannoy aan de Regeerders van Turnhout, over de logering van de jagers Daudiny.

*A Messieurs du Magistrat de la ville de Turnhout
Messieurs.*

Son Excellence le feld-Maréchal Baron de Bender aient assigné pour cantonner dans la ville de Turnhout, une division de chasseurs de Dandiny, consistant en deux cent et trente trois hommes.

Je suis chargé en ma qualité de commissaire Général civil, de vous en informer: et de vous prévenir qu'il sera envoyé en avant de ce corps un officier pour concerter avec vous, Messieurs, le logement de cette troupe, c'est-à-dire pour qu'il soit procédé de suite à sa mise en Etat des cazernes, s'il y en a, et à la fourniture des Etuves et Litteries dont la troupe aura besoin, de même qu'aux arrangemens nécessaires pour lui procurer le pain, le fourage, la paille, le feu, la lumière, et autres nécessités: Vu que dans les circonstances présentes il est de toute impossibilité que la direction Générale des Vivres pour les Troupes de S. M. puisse pourvoir par Elle-même aux approvisionnemens qui sans cela seroient de sa compétence.

En vous recommandant, Messieurs, de mettre dans l'achat des approvisionnemens dont il s'agit, toute l'économie possible, en exposant au rabais ceux qui en sont susceptibles.

Vous sentez bien que les dépenses à ce nécessaires ne sont qu'une avance qui sera ci-après validée et qui se rencontrera sur les subsides de S. M. consentis ou à consentir, en un mot, le Tout sur le même pied et de la même manière que Toutes les choses ont été passées et validées en 1785. Lors du différend avec la Hollande.

Vous observerez, Messieurs, que la livraison du feu et lumière pour le commun, ne doit avoir lieu que pour autant qu'il y auroit dans votre ville des cazernes ou quasi cazernes, c'est-à-dire, des endroits ou Emplacemens Pu-

blies, qui peuvent servir de cazernes, car dans tous les cas où la Troupe seroit obligée de loger dans des cabarets ou auberges, elle doit se contenter du feu et de la lumière de l'hôte, qui fournit aussi le couché, et au quel on passe une Taxe par tête également comme en 1785.

Le coucher à fournir aux communs dans la présente saison d'hiver, consiste pour les cazernes 1° dans un chalit ou bois de lit pour deux personnes. 2° une paillasse de toile contenant 25 liv. de paille de froment ou de seigle. 3° un matelat appelé communément Winter decksel ou couverture d'hiver 4° un Traversin de laine 5° une paire de draps de lit.

Lorsque la Troupe est logée dans les cabarets ou auberges en ville ou dans les fauxbourgs et le Plat-Pais, le coucher est fourni par l'hôte, et ce coucher consiste en une couverture et de la paille placée sur des planches : et pour deux personnes il compète 25 livres de paille, qu'on enfermera s'il est possible dans une toile, et on y ajoutera tous les dix jours cinq livres de nouvelle paille, et lorsqu'il n'y a pas de toile on donnera 30 livres et on la renouvellera en entier chaque quinzaine.

On passe en hiver pour ce coucher, feu et lumière de l'hôte deux sols par chaque tête indistinctement.

Quant aux officiers qui se logeront eux-mêmes ils doivent à raison de leur taxe se procurer le chauffage et la lumière sans pouvoir être aucunement à charge de leurs hôtes ; dans le cas qu'ils préfèrent de se faire assigner le logement par l'administration, celle-ci, devra prévenir les hôtes de l'import de la taxe, et leur faciliter par l'entremise du commissaire établi, le recouvrement mensuel de cette taxe.

Pour la cavalerie on passe deux sols de logement, feu et lumière, par homme et un sol pour loger son cheval ; la même taxe de deux sols pour l'homme et d'un sol pour le cheval a lieu pour les logemens et fournitures des furh-wesen, artillerie etc.. bien entendu que comme ces chevaux de furh-wesen et artillerie, ne sont pas fixés dans un endroit, il sera nécessaire que l'officier commandant ou autre en fasse tenir une spécification

journalière, afin que le Magistrat sache l'effectif du logement, pour se régler en conséquence à l'égard de la taxe à paier

Tout ceci pour les six mois d'hiver finissant en Mars inclusivement, après quoi on ne passe plus que deux Liards pour feu et lumière, et un sol pour logement.

Du reste comme on l'a déjà dit tout ceci doit se réduire à ce qui a été pratiqué en 1785. C'est pourquoi je Joins un exemplaire du règlement decreté en 1785. Tant par le Gouvernement civil, que par le commandement Militaire.

Je dois néanmoins avoir l'honneur de vous prévenir, Messieurs, d'un point essentiel : c'est qu'il sera nécessaire de former tous les mois l'Etat bien exact et vérifié par les ordres reçus et quittances, et de se présenter avec les pièces justificatives, à l'administration à la quelle vous êtes accoutumés de vous adresser pour les validations des logemens et autres prestations Militaires, et cela avant le 15 du mois suivant : je vous prie et vous conseille, Messieurs, d'user de toute l'attention possible dans vos opérations en vous rappelant, qu'il est probable qu'on fixera un terme fatal aux réclamations des administrations respectives, ce qui pourroit vous exposer un jour à des pertes si vous ne les preveniez à tous par votre diligence.

Telles sont, Messieurs, les directions Générales que dans ce moment je puis vous donner : les notions particulières qui tiennent aux circonstances locales et aux usages suivis jusqu'à présent et notamment à ce qui s'est pratiqué en 1785. Vous indiqueront les autres dispositions qu'il pourroit s'agir de faire : J'attends tout de votre zèle pour le bien du service de S. M. et je ne saurois assez vous exhorter, Messieurs, à vous prêter aux circonstances qui exigent qu'on previenne tout retard et toutes difficultés sur les dispositions indispensables à faire à l'effet dont il s'agit, vous réquerant de me faire le plus tôt possible un rapport des arrangemens que vous aurez pris, afin que je puisse en rendre compte incessamment à son Excellence M^r le feld Maréchal Baron de Bender.

Je concourrai toujours très volontiers à tout ce qui en pourra faciliter tous les moens.

Je joins ici quelques Exemplaires de mon plein pouvoir en attendant qu'il puisse vous être communiqué par les voies et sur le pied ordinaire.

J'ai l'honneur d'être avec une parfaite considération, Messieurs.

Votre très humble et obéissant serviteur

(Signé) P. DE LANNOY

P. S. Je joins quelques exemplaires d'un avis que je vous prie de répandre dans le public.

INHOUDSTAFEL

	BLADZ.
Titel I. Staat der bevolking.	5
» II. Gemeentebestuur.	20
» III. Gemeente-inkomsten.	28
» IV. Liefdadige gestichten.	36
» V. Eeredienst.	44
» VI. Openbaar onderwijs.	46
» VII. Schoone kunsten, wetenschappen en letteren.	52
» VIII. Gezondheidsdienst.	58
» IX. Justitie, openbare veiligheid, gevangenis.	62
» X. Militie.	67
» XI. Openbare belastingen. 1891.	69
» XII. Openbare werken.	72
» XIII. Landbouw.	83
» XIV. Nijverheid.	90
Dood van Prins Boudewijn.	100
Winter van 1890-1891.	103
Geschiedkundige bijdragen uit de Archieven van Turnhout.	106

